

Pályázatok

A Pesti Izr. Hitközség a Wesselényi uca 7. szám alatti volt leányiskola épületét teljesen újonnan átépítette és az épület II. emeletén egy kb. 500 személy befogadására alkalmas disztermet létesített. A diszterem a szükséghez képest 3 részre is osztható és jól méretezett ruhatarrral, központi fűtéssel és szellőztetéssel, teljesen modern, külön zsiros és külön kávéskonyhával, modern tálalóhelyiséggel, toiltt-csoportokkal, jól méretezett vesztibűlőből nyíló külön feljárati lépcsővel, külön személyszállító lifttel van ellátva és így a diszterem koncertekre, estélyekre, felolvasásokra, bankettekire és egyéb alkalmi összejövetelekre kiválóan alkalmas. Mint-hogy pedig a szükséghez képest a diszterem esténként 3 részre osztható, a termék esketési gratulációk megtartására alkalmasak. **Az épület egész II. emeletét elfoglaló termek, ruhatarak és konyhák bérletére pályázatot hirdetünk.** Feltételeink: A bérlőnek rendelkezésére bocsátjuk a termeken kívül a székeket, asztalokat, a konyhának és tálalónak beépített teljes felszerelését, viszont a bérlő tartozik a villanyáram és gázfogyasztás terhéért viselni és a termék és lépcsőház állandó tisztántartásáról gondoskodni. A bérlő által vezetett konyhák főtisztelendő rabbiságunk felügyelete alá helyeztetnek.

A pályázatok folyó évi augusztus 10-ig a hitk. elnöki osztályában VII. Sip uca 12. III. lepcséstelet borítékban nyújtandók be. A pályázathoz pontosan megjelölnöd, hogy a bérlő mily felszereléssel rendelkezik, mely időtartamra kívánja a bérletet és félremagyarázhatatlan módon megjelölnöd a felajánlott bérösszeget, mely lehet fix, vagy százalékos.

Budapest, 1931. július 1.

A pesti izr. hitközség előljárósága.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
Most
Budapest, Dob-utca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Valódi juhturó
כשר אפילו למדרין
Schlesinger Izidor rabbi felügyelete alatt forgalomba hozza az
Országos
Magyar Tejszövetkezeti Központ
Budapest, I. Horthy Miklós-ut 118-121.
Levélcím: Budapest 4. Postafiók 20.
TELEFON: LÁ. 3-29.

SZOMBATHELYEN legizlettebben és legolcsóbban étkezhetik EINHORN SIMON
orth. kóser vendéglőjében, Belsikátor 3
Előzékeny és pontos kiszolgálás,
Lakodalmat jutányosan vállal.

Apró hirdetések

Házasság

Huszonhárom év óta közvetlen házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

Löwinger Sámuel, Kaba. Házasságközvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

Házassági ügyekben kimeríthetetlen anyaggal, széles ismeretkörrrel rendelkező irodában a legnagyobb sikerrel és egyéni hozzáértéssel, legdiszkrétebb kezelésben jár el. Irodám Ausztria, C. S. R., Magyarország legelőbb zsidó köréből bíró ajánlatokkal. Bécsben: E. Schlesinger, II. Grosse Schiffg. 5. Budapest: Löffler Miksa, Karpfenstein u. 4. Telefon: J. 379-86. Fiókiroda: Löffler Manó, Vác. Válaszbélyeg mellékelendő.

Nővérem részére, aki 30 éves, özvegy; egyetlen fia van, **בת תיה גדול ויפית**, megfelelő partit keresek. Nővéremnek Pozsonyban 40.000 cK-át érő újonnan butorozott lakása és 20.000 cK készpénze van. Ajánlkozók **חיה ויר"ש מרביים** kik ott existenciát alapítani szándékoznak, küldjék be 32 fillér portó mellékelésével, lehetőleg fényképpel ellátott ajánlataikat **מול טוב** jellegre, e lap kiadóhivatalához.

Dívatszalon-tulajdonosnő, berendezett uri lakással, keres foglalkozással bíró életársat 32-42-ig. Lehet elvált, vagy özvegy is. Jelige: „Vallásos zsidónő”.

Kizárólag előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Meisels héber könyvkereskedés és tálszszövőde, A Rombach uca templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

Külföld

Szerény igényű orth. leány, ki háztartáshoz ért, üzletben segítkezne, varrni tud, perfekt német, gyermekszertető, kisebb családnál állást keres. Cim: „Kisasszonyoknak”, Iszkovits Jenő urnál, Tót. kamlós.

Régi órás és bazár üzlethelyiség piactéren alkalmas más szakmára is, családi okok miatt kedvezően azonnalra kiadó. Goldstein Hermannál, Füzesgyarmat.

Perfekt német orth. zsidóleányt keresek másfél éves gyermekem mellé. Háztartásban segítkeznie kell. Blau Péter Berettyóújfalun.

Érettségizett, talmudban jártas, vidéki fiatalember, keres nevelői, vagy más, képességeinek megfelelő elhelyezkedést. „Vallásos házhoz” jeligere.

A pesti izr. hitközség előljárósága, főtisztelendő rabbisága, a pesti chevra kadisa szentegylet előljárósága és valamennyi templomunk előljárói gyászbaborultan jelentik, hogy

Dr. Weisz Miksa
rabbi,

ez év július 13-án, 59 éves korában meghalt.

Elköltözött hűségese híveinek és hála tanítványainak köréből, árván hagyta könyveit és irásztalát, ahonnan az egész világ zsidósága felé árasztotta fenkőlt elméje és tudománya áldását.

Tanár volt. Ifjak ezreit nevelte öntudatos, melegsívű zsidókká, az ő volt tanítványaiól került ki a mai haladó szellemű, de meggyőződéssé, híhű zsidóság előcsapata. Lelkipásztor volt. Irányítója, nevelője, tanítója a hívők reábízott taborának és templomának, ahova a Mindenható akarata helyezte. Atyja, támasza a szegényeknek és mestere a tudósoknak.

Oszatlan szeretettel övezte az egész főváros zsidósága. Hitközségének előljárósága most akarta valóra váltani régi vágyát, hogy a Rombach-uccai templom papiszékébe meghívja s hogy ezentúl onnan hirdesse az Ur igéit. A Mindenható kifürkészhetetlen akarata azonban nem engedte megérnünk dr. Weisz Miksa ünnepét, nem engedte, hogy elkerüljön a pástor attól a nyájától, amelynek őrizetére ő rendelte.

Isten kegyeltje volt az ige értelmében: „erre tekintek, az alázatos lelkűre, aki igémen félve buzgolkodik”.

Nagy a mi veszteségünk, avatott pástor dőlt ki Izrael soráiból, de a fáklyák, amelyeket tanítványai szívében felgyújtott, nem fognak sohasem kialudni, mert nemzedékről-nemzedékre hirdetni fogják az ő emlékében az igazi pap, az igazi tantó, az igaz férfiú és jó ember követésére méltó példáját. Kihült tetemét szerdán, e hónap 15-én délelőtt fél 11 órakor kísértük utolsó útjára a rákoskereszturi temetőben.

Budapest, 1931. július hó.

Áldás és béke lebegjen emléke fölött!

Engel orth. kóser étkezdéje, Miskolc, Arany János uca 11. Menü-rendszer. Utazóknak nagy árengedmény. Lakodalmakat olcsón vállalok.

Nagy gyakorlattal orth. pékségbe állást keresek. Neumann Ábrahám, Mád.

Jobb árvalány, ki mindenben jártas, bármilyen üzleti állást vállal, esetleg háztartásban is segítkezne. Cím a kiadóban.

Figyelem! Miskolcon átutazók részére legjobb és legolcsóbb étkezőhely az újonnan átalakított Steinberg-boodega, a Sölem Weisz-féle helyiségben, Dr. Szentpályi u. 6 Széchenyi uca sarok.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ.

JAKAB M. H. KÖNYVNYOMDA
Budapest, II. Iskola uca 26.

אללנע מיינע יידישע צייטונג

כ"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Még egyszer a szombattartásról

A „Magyarság” közismert antiszemita újság — mely azonban a zsidó hirdetések felvételénél a legteljesebb liberalizmus alapján áll — július 23-i számában az ő szokott gunyos modorával megtámadja dr. Görgey István képviselőnkét, azért a szép és liberális leveléért, melyet hozzám intézett és a *Zsidó Ujság* is lekötözt, a szombattartók érdekében. Hogy engem is kedve szerint aposztrofál és főorthodoxnak címez és hogy ebben téved, az engem cseppet sem bánt, bár büszke volnék arra, ha csak egy kissé is kiérdemelném zsidóvallású társaimtól az *alorthodox* címet.

Milotay Istvánt ismerem, figyelemmel kísérem kitünően szerkesztett tözsgyökeres magyar szellemben írt lapját, hiszen tudunk kell, hogy mit ír rólunk az ellenség, még akkor is, ha a támadás valótlán és igazságtalan. Itt Ujhelyben is halloztam már bájos előadását és őszintén mondom, hogy miúnt író, lapszerkesztőt őszintén tisztetem és nagyrabecsülöm és nem vagyok képes megérteni, hogy ilyen tehetséges, okos, művelt és képzett férfiú, mint ő, annyira elfogultá tud válni, mindenkor, amikor valami zsidó ügyről van szó, pedig bizonyára jól esett neki, hogy képviselőjelölt korában zsidó vezére is voltak Nagykorörsön és rosszúl esett neki, mikor hazug és rágalmazó híreket terjesztettek róla. A zsidóban csak csalót, rossz embert lát és nem képes felfogni azt, hogy bennünk zsidókban is van legalább is annyi idealizmus, mint ő benne. Ő még a szombattartásért való küzdésünkben is csalafintaságot tételez fel és máris inszinuálja nekünk azt, hogy esetleg orthodoxok és neológok majd mindig úgy társulnának üzletbe, hogy az egyik mindig elmelessen a templomba és a másik

szombaton is és vasárnapon is nyitva tarthatná üzletét. Kedves Milotay mester! Kérem ne avatkozzék bele olyan dolgokba, amihez nem ért, különösen nem, zsidó vallási dolgokba, mert látom, hogy fogalma sincs a magyar ortodoxia becsületes vallásosságáról, *ha feltételezi azt, hogy egy vallásos kereskedő társulni fog egy nem vallásos zsidóval, csak azért, hogy kijátsza a törvényt és nyitvatarthassa szombaton és vasárnapon is az üzletét.* Ilyen társulás képtelenség volna, mert az ortodox hitközségek vallási szempontból épen olyan hitetlen csalónak tartanak, mint amilyenek Ön már jóelőre feltételezi, mert a zsidó hitélet ilyen kétszínűséget soha el nem tűrte. Nem is szólva arról, hogy *vallásunk törvénye szerint a zsidó üzlete szombaton zárva tartandó, még akkor is, ha olyan társa van, ki tulleszi magát a vallási tilalmon!*

Dr. Görgey választókerületének színe-java sem áll ortodoxokból, mint azt a „Magyarság” állítja, mert itt például az ősi anyahitközség, melyhez én is tartozom, statusquo árnyalatu és legalább is 4-5-ször annyi keresztény és keresztényen szavazott dr. Görgeyre, mint ortodox, de tudomásom szerint több száz ortodox és statusquo zsidó az ellenpártra is szavazott. Ami pedig azt az aggodalmát illeti a cikkíró úrnak, hogy ki fogja ellenőrizni azt, hogy ki az ortodox és ki a neológ üzlettulajdonos, azt bizza csak elsősorban reánk zsidókra, mert az ortodoxok kiközösítenék maguk közül az olyan zsidót, aki bármiféle raffineriából szombaton és vasárnapon is nyitva akarná tartani az üzletét. De hiszen nagyon jól tudja a „Magyarság”, hogy ha már megvolna ez a szombattartó törvény, az államhatalom bizonyára gondoskodnék róla, hogy *annak szigorú*

büntető szonkciója is legyen és a közigazgatás, vagy a rendőrség minden városban és faluban ébren tartaná mind a két szemét, hogy lecsapjon arra a zsidóra, aki az ünnepnap kijátszásával a vasárnapi munkaszünetet is jogtalanul megszegné. Vajha már ennél a kérdésnél tartanánk!

A „Magyarság” persze arról egyáltalában nem vesz tudomást, hogy dr. Görgey ellenpartja röpcédulákat bocsátott ki és azt még az itteni zsidó templomokba is bedobáltatta, mely azt a valótlanságot tartalmazta, hogy Görgey a nyugdíjasok -s a vasutasok gyűlésén azt hangoztatta, hogy csak szavazzanak reá, mert a választás után mindent el fog követni, hogy a zsidók adója felemeltessek és ebből az adótöbbletből a nyugdíjasok és vasutasok kárpótoltassanak. És most épen azért dühöngenek, hogy ez a választási trükkjük — mely méltán felháborította a zsidóságot is és Görgeyt is — nem sikerült.

Csak még egy szavam volna Milotay főszerkesztő urhoz. Nagy szüksége van az országnak olyan, egyébként tisztességes és becsületes írókra és tehetségekre, mint Milotay és elmúltak már azok az idők, amikor felekezeteke egymás ellen lehetett heccelni. Hagyjon fel b. lapja is már ezekkel az izléstelen zsidó-heccelésekkel. Terjessze ki nemes magyaros gondolkozásával azt a lapjában annyiszor hirdetett összefogást reánk zsidókra is és ne tűrje tovább a kutmérgezést felekezeti tagjai ellen. Elég volt! Egyet azonban megköszönök b. lapjának, onnan olvasta nevemet, mint főortodoxot egy ősi magyar névvel bíró nyug. *huszárezredes*, kinek kedves sorait örökké meg fogom őrizni emlékül. — Ennyit a „Magyarság” címére.

Ami pedig már most a sok hozám intézett kérdést illeti, hogy mi legyen a további teendő és vegyem kezembe az ügy további intézését, őszintén mondom, hogy szívesen megtenném, de arra nem tartom magamat illetékesnek. Helyes mederbe gondoltam téríteni a dolgot azzal, hogy a t. hitközségek köszönjék meg jegyzőkönyvileg dr. Görgeynek ígéretét és egyben keressék meg jegyzőkönyvileg saját képviselőjüket, hasonló ígéret tételére. A kapott válaszokat pedig terjesszék a hitközségek az Orthodox Központi Irodához Budapestre. Az orthodoxia okos és bölcs vezetősége, konzideráció tárgyára fogja a dolgot és bizonyára meg fogja találni az alkalmas időpontot, hogy mikor teheti meg a további lépéseket. Csak ez lehet az egyedüli helyes út, amelyen tovább haladhatunk.

Dr. Székely Albert

A „Magyarság“ cikke, a melyről dr. Székely Albert szól, a következő: — Görgey István képviselő a zsidók vasárnapi munkaszünetének felfüggesztéséért. Az orthodox zsidók kebelében már régóta nyüzsgő mozgalom volt észlelhető. Arra célozunk, hogy az orthodox zsidók, akik a szombatot buzgó munkaszünettel ünneplik, szeretnék viszont a vasárnapot munkanapul megnyerni, hogy így buzgó cselekvési ösztönük szabad teret nyerjen. Vagyis szabad legyen nekik vasárnap nyitva tartani az üzletet. Gondoljuk el, milyen fellendülést hozná az a hitéletnek, ha például minden zsidó üzlet tartana orthodox alkalmazottat is, meg neológot is, esetleg ortodoxok és neológok majd mindig úgy társulnának üzletbe, hogy az egyik mindig elmehebben templomba. És az üzlet vasárnap is nyitva lehessen. Ámde vasárnap a keresztény üzlet nem tartható nyitva, elképzelhető hát, hogy milyen szépen, konkurrenciánál felvirágozna a zsidó hitélet mellett a vasárnapi üzleti haszon is ... Az orthodox zsidók egyik fő szószólója ez ügyben az ő nagyrebecsült főkeresztény barátjához, Görgey István honatyához fordult, aki mindig, nemcsak választások előtt, de választások után is megértő volt a zsidósággal és főleg legjobbjakkal, a választókerülete színejavát tevő ortodoxokkal szemben. Őt kérték meg ez ügyben közvetítésre és ő lelkesen közvetíteni fog. A Zsidó Ujság örvendező híradása szerint Görgey István dr. a következő válaszlevelet intézte Székely Albert orthodox barátjához:

(Következik a Zsidó Ujság 26. számában leközölt levél, majd így folytatja tovább a Magyarság.)

Az eszme feltétlenül nemes és önzetlen. Görgey István eszmeharcának nem is lehet ellenvenni, csak azt szeretnők tudni, ki fogja ellenőrizni, hogy ki az orthodox

és ki a neológ üzlettulajdonos? Hiszen ez sziv és hit kérdése, tehát valaki olyanra kell bízni, aki a szívekre tud látni, netalán Görgey István dr. lehetne ez. Aztán meg az íránt is szeretnénk érdeklődni alázatos tisztelettel és a várható nagy üzleti haszonra tekintettel: szabad-e majd vasárnaponként bár egyes kivételes keresztényeknek is ortodoxoknak lenni? Jegyzőkönyvileg tisztelettel.

A cikkre a választ dr. Székely Albert — tompított hangon adta meg. Minket nem köt sem barátság, sem szívéllyesség a „Magyarság“-hoz s így egész nyíltan megmondhatjuk, hogy egy vallási kérdés ilyen tenoru tárgyalása csak a német Hitleristáknál szokásos. De azok azután következtetések. Az őtestamentum módjára elvetik az újtestamentumot is. Mert, hogy nem lehet megállni a vallás destrualásánál azzal, hogy most már itt a határ, most már hívők legyünk, azt Oroszország példája mutatja, hol a szombat után a vasárnap is áldozatul esett ...

Ami a keresztény „Magyarság“ csinál, az minden lehet, csak nem — keresztény ténykedés. Aki a vasárnapot szentnek tartja, az támogatja azt a törekvést is, hogy a szombat szentségeért küzdők s érte gazdasági vértanúságot szenvedők sorsa enyhülést nyerjen.

Milyen a helyzet Amerikában?

Abraham Cahan amerikai zsidó publicista és munkászervező előadást tartott Berlinben, az egykori és mostani Amerikáról. A zsidók Amerika iparában igen jelentős szerepet tölthettek be — mondotta Cahan. — A ruhaipar terén már évtizedekkel ezelőtt vezető szerepet töltenek be. A kulturélet területein a zsidók kevés kimagasló teljesítményt mutathatnak föl, de jelentékeny intellektuális közeposztályt adtak, az Egyesült Államoknak. Jellemző, hogy a newyorki City College hallgatóinak kilencvenöt százaléka zsidó. Cahan ismertette a krízist és kifejtette, hogy Amerikában korántsem érezhető a depresszió olyan mértékben, mint az európai országokban, Szomorú tünet azonban, hogy az eddig társadalmi térré szorított antiszemitizmus átsapott gazdasági térré is. Az utóbbi időben az egyetemek orvosi fakultásaira itt is akadályokkal veszik föl a zsidó hallgatókat, úgy hogy sokan átmennek Európába és főleg francia egyetemekre iratkoznak be. Azt hiszik azonban, hogy az amerikai antiszemitizmus csak átmeneti jellegű és rendezettebb viszonyok között vissza fog jönni a régi állapot, amikor faji és vallásbeli különbséget sem az állami, sem a közgazdasági élet nem ismert Amerikában. A zsidók kimagasló szerepet játszanak, a munkás jóléti intézmények megteremtésé-

ben. A depresszió megszűnése és a bevándorlási korlátozások felfüggesztése esetén a zsidóság számára újabb nagy lehetőségek nyílnak meg.

A régi per új megvilágításban

Német tudományos körökben élénk feltűnést keltett Hans Lietzmann professzor, a hírneves keresztény egyháztörténésznek a Porosz Tudományos Akadémia nagygyűlésén tartott előadása, melyben alapos kutatásokkal és következtetésekkel megállapította, hogy nem a zsidó szanhedrin ítélte el a kereszténység megalapítóját halálra, hanem egyedül és kizárólag Pilátus, a római helytartó. Az evangéliumoknak — úgymond — erre vonatkozó tudósításai nélkülözök a történeti hűséget. A keresztrefeszítés tipikus római büntetés volt, amelynek végrehajtásáról megállapítható, hogy Pilátus volt, aki a döntő ítéletet kimondotta. Azt a véleményt, hogy Pilátus csak egy zsidó ítéletet hajtott végre, minthogy a szanhedrinnek meg volt az elítéléshez való formális joga, de nem volt kompetenciája az ítélet végrehajtására, amit csakis a római prokurátor tehetett meg — ezt a véleményt Lietzmann megdöntö.

(A közelmúlt napokban jelent meg Jean Juster francia jogtudós könyve a zsidókról a római birodalomban. A tudós kimutatja, hogy Pilátus idejében a szanhedrinnek teljes joga volt ahhoz, hogy a zsidók vallási bűnösöket és itengyalázókat halállal büntessen és pedig megkövezéssel. — A talmud szerint — Szanhedrin 6. II. — a második szentély elpusztulása előtt 40 évvel a szanhedrin már nem döntött főbenjáró ügyekben — *arboim sóno kajdem chorban bájisz sáni, bottü diné nefosajsz mijiszroél.* Kérdés tehát, mire alapítja a francia tudós állítását, amely nem egyezik teljesen a talmuddal? Szerk.)

A professzor a következőben foglalja össze kutatásának eredményét: Az ítéletet Pilátus hozta s mivel az ő szemében a „nazaréti nem volt más, mint egy nacionalista lázadó, a békebontók halálával, keresztrefeszítéssel sújtotta. Az meg azután a történet ironiája, hogy Pilátus idők folyamán mentesült a büntől, holott neki már mindegy és az ügy egész ódiuma a zsidókra száll ártatlanul, holott nekik igazán nem mindegy. Mert Pilátus meghalt, de a zsidóság él. Epen ezért Lietzmann professzornak lehet igaza, de nem fogják elismerni soha.

Visszautasítjuk az orthodox rabbikart ért sajtóbeli inzultust!

— Beszélgetés egy volt orthodox táborig rabival —

Megdöbbenést keltett az orthodox rabbikar széles rétegeiben az a hallatlanul alacsony színvonalu támadás, amely az „Egyenlőség“ legutóbbi számában jelent meg s amely

másodrangú kulturembereknek akarja nyilvánítani az orthodox rabbikat.

A cikket dr. Rubinstein Mátyás szekszárdi neológ főrabbi írta s arról szól, kit kellene zsidó táborigi lelkésznek kinevezni. A fejtegetésnek konkluziója, hogy csak rabbiszemináriumot és egyetemet végzett urak alkalmasak e tisztség betöltésére.

Hogy ez súlyos inzultus az orthodox rabbikarra, az mindenki előtt nyilvánvaló.

S hogy egy ilyen kedves fejtegetés megjelenik egy lapban, a mely orthodox-színezet porát hinti mindig a közönség szemébe és amelyet az orthodox vezetőség erkölcsileg támogat, — az a magyar-zsidó viszonyokra jellemző.

E héten átutazott Budapesten egy orthodox főrabbi, aki a külföld egyik előkelő hitközségében működik s aki a világháboruban táborigi pap volt, négy esztendőn keresztül. Iseri a táborigi rabbióság összes csinját-binját. Megkérdeztük a véleményét a szobanforgó cikkről. Legyintett a kezével s a következőket mondotta:

— Nem kell a verébre ágyuval lövöldözni. Legközelebb megjelenek az elkenő s elmagyarázó frázisok, hogy dr. Rubinstein csak a saját véleményét mondta el, nem a lapét, tehát az Egyenlőség orthodoxiája olyan hétrpróbás, mint — ezelőtt.

— A szekszárdi rabbi ur azt mondja, hogy ha minden kivánalmat akarna a kormány kielégíteni, hat táborigi rabbit kellene kineveznie; „egyet-egyét az orthodox, a neológ, a statusquo, az askenaz, a szefárd pártárnyalat, meg egyet bizonyára a cionisták részére is.“

— Az egész elmefuttatást a régi értelemben vett unifikációs szellem hatja át, melyben az orthodox és neológ különállást bámulatráméltó naivitással az askenaz-szefárd fikcióval akarja ad abszurdum vezetni s egy suba alá állítja a vallási szervezeteiket a cionista mozgalommal.

Szuggestálni akarja az illetékesekkel, hogy a mai takarékosági kényszer mellett csak egy táborigi lelkész kinevezése várható és ez az egy, csak a szemináriumból kikerült lelkész lehet, mert csak ezek képesek a katonaság legműveltebb rétegének vallási szükségleteit kielégíteni.

— Béke honol az összes berkekben, az orthodoxia és neológia közötti örvendetes sólajm-ot nem kívánja senki sem megbontani, de ha neológ rabbinak szabad a „treuga dei“ idejében büntetlenül hirdetni, hogy intelligens táborigi lelkész csak az ő körükből lehet venni, akkor talán nekünk is szabad defenzív állásból nyíltan és hangosan kimondani, hogy viszont vallásos táborigi lelkész, ami szintén nem egészen mellékes, csak nálunk található

A mérleg mindenesetre a mi javunkra billen, mert nálunk minden bizonytalanság az intelligens lelkész, még neológ szemébe nézve is, mint nálunk a vallásos, aki ki tudná elégíteni a vallásos katonák lelki szükségletét. Ha a cikkíró saját tapasztalatából tudja, hogy „beszédei prononszirozottan konzervatív katonákra is erős hatást gyakoroltak“, mi viszont tapasztalatból tudjuk, hogy sok neológ táborigi rabbi tettei, melyekkel könnyedén tultették magukat a tiltott ételek fogyasztása tilalmán, szombati tilalmak megszegésén stb. megdermesztőleg hatottak a vallásosnak érző és élő katonákra. Tudok példákat, sajnos, elég nagy számban. Minek tehát felkavarni a dolgokat? A cikkező hitközségében is — úgy tudom — volna sok más teendő. A közönségben elég sokan tértek ki. Csak a Leopold-okat említem, a neológ Szekszárd büszkeségeit. Volt egy idő, amikor az ottani templomban a férj szombat-

kint funkcionált, a feleség pedig a saját nyitott üzletében árult ...

— De ami a dolog lényegét illeti az egész „felépítés“ téves. Ha a mai kormányzat megtalálta a módját annak, hogy a magyar zsidóság megfelelő képviselőhöz jusson a felsőházban, holott ott igazán mutatkoztak közjogi akadályok és bonyodalmak, akkor bizonyára megtalálja majd most is a helyes utat a sokkal kevésbé komplikált táborigi lelkész kérdésének megoldásánál, hogy az a tényleges helyzetnek megfelelően történjék. Bizzuk az egész dolgot az Irodákra, azok jobban elintézik majd az ügyet egyedül, mint a hivatalos prókátorok tulbuzgó aszisztenciájával.

Tizezren vonultak fel a Nyugati fal előtt Tisbeóvn napján. Jeruzsálemi jelentések szerint két év után ismét felvonulás volt a Kajsziel Maaróvhoz. Az 1929. évben történt tüntető felvonulás tudvalevőleg ürügyet szolgáltatott az arab pogromvezéreknek a vérengzésekre. Utána jött a „Panaszfal bizottság“, amely rendezte a kérdést. Ennek alapján történt az új felvonulás. Este felé kezdődött s éjjelutánig tartott. 50 fiatal ember közép-kordont alakított. A felvonulók az egyik oldalon vonultak fel s a kordon másik oldalán mentek vissza. A Nyugati falnál ültek a földön az öregek s vallásosok. A felvonulók nagyrésze az ifjuságból került ki. Koromsötét volt, csak a hold világított. Az ifjusági felvonulás végén a jesivaifjuság jött az imádkozni akaró hivekkel, természetesen sarutlanul. A felvonulók száma felülmulta a tizezret. Egy revizionista ifjút, aki röpcédulákat osztott szét, hogy a zsidóság ne engedelmessédjék a Panaszfal bizottság rendelkezéseinek, hanem maga vegye kezébe jogainak érvényesítését, letartóztatták.

ÉKSZERÉSZ ÉS ÓRAS

Heiden Leó Budapest, VII., Királyi uccsa 21.

TELEFON: JÓZSEF 381—10.

Valódi ezüst gyertyatartók, menórák beszomim-tartók, eszrogdobozok, szédertálak, serlegek nagy választékban.

Alkalmi és nászajándékok brilliáns, arany és ezüst tárgyakban, dús választék!

Olcsó gyári árak!

A szent „rymanovi“-ról...

A rymanovi Rabbi Hirsch sok küzködésen, nyomorúságon vergődött át, míg végre chószejidainak feje lett. Ha nem vetekehett is a legnagyobbakkal talmudi tudásban, de férfitas nyíltságával, őszinteségével, bátor szókimondásával mégis, úgy magához vonzotta az embereket, mint kevesen a nagy lengyel cadikok közül. A rizsini Rabbi Izrael, aki olyan fejedelmi életet élt, mint Salamon, a bölcs király, maga is le volt fegyverezve a rymanovi öntudatos szerénységétől. Mikor a két cadik gyermekei eljegyezték egymást s már minden elő volt készítve a lakodalomra, Rabbi Izrael próbára akarta tenni mechün-tönját s azért így szólott hozzá:

— Rymanov! Ismered-e a szokásomat?
— Mire gondolsz?

— Hogy én, mielőtt a gyermekemet idegen kézbe adom, előbb a nászommal megbeszélem, hogyan állunk a „jichüs“ (származás) dolgában.

— Állok elébe! — szólott csöndesen a rymanovi. — Ide hallgass hát! Én fia vagyok Rabbi Sólem Sächnenak, aki fia Rabbi Aurohomnak, „az angyalnak“ és fia Rabbi Dov Beernek... Most már szeretném hallani, hát te ki ija-fia vagy?

A rymanovi egy kicsit hallgatott, majd megszólalt:

— Szegény szülők fia vagyok. Tizenhárom éves sem voltam, amikor édes szüleimet elvesztettem. Árva lettem. Rokonaim azt mondták, valami mesterséget kell tanulnom, hogy eltengessem az életemet. Egy szegény foltoszó szabóhoz adtak be. Éjszaka idején elővettem a könyveket, tanultam, mert érzem, milyen szép, milyen jó tudni, különbnek lenni, mint a sok gyenge ember. Nappal pedig foltokat vettem a rongyos ruhákra, kimostam, el-távolítottam a szennyet, a pecséteket a ruhákból, hogy olyanokká legyenek, mint-ha újak volnának...

Tovább nem folytathatta, mert Rabbi Izrael közbeszakította:

— Jó, jó... mindent tudok... Te tisztítod a foltokat, eltávolítod a pecséteket... Elég! Bizony mondom neked méltó vagy őseimhez!...

Egyszer a rymanovi egy magyar fürdőhelyre utazott s mikor odamentében Ungron kiszállt, meglátogatta a híres gaont, Rabbi Méir Eisenstadtot (Reb Májer As) Baráti beszélgetés közben Rabbi Méir nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze vendégét, hogy van az, hogy amikor szerény mesterembségen kezdte s rabbinikus tudása nem valami híres, mégis olyan hatalmas tábora van s úgy ömlenek hozzá közelről-távolról a hívek. Nem akarlak megsérteni — tette hozzá a vendéglátó gazda: — de szeretném, ha elmondanád népszerűséged, vonzóerőd titkát.

Ezt a verset Devórim könyvéből, a 32-ik fejezetből; „Am novol v'raj chóchom“ (egy balga nép) — szólalt meg a rymanovi — Onkelosz így magyarázza: „Egy nép, amely megkapta a tant és mégsem lett bölcs“. De mekkora a Tóra! Rav Szimlói szerint a 613 parancsból 365 tilalom (az év napjainak megfelelően) és 248 a parancs (az emberi test tagjainak) száma szerint). Ezeket a parancsokat Dávid király tizenegy alaperényben foglalta össze és ezek: az egyenesség, jogosság, igazság, elkerülése a rágalmnak, a gonosz megvetése, a jó tisztelete, az eskü szentsége, önzellen pénzkölcsönzés nem kamatra és tartózkodás a vesztegetéstől. Jesájó próféta ezt is hatba foglalta össze amikor azt mondta: Járj igazságban, beszélj egyenesen, vedd meg az önzést, ód kezud a vesztegetéstől, jüledet a gonosz suttogástól... De még ez is hosszú volt, mert Micho próféta az egészet három alapelvben foglalta össze mondván: gyakorold a jogot, tégy jót és élj fejjelmezzten: — Chavakük próféta mindezt ebben az egy formulában fejezte ki: Az igaz az ő hitében él... Már most a Talmud azt mondja, hogy Ábrahám ősapánk az egész Tant megtartotta, mielőtt még megkapta volna. Hogy lehetséges ez? Zohar úgy magyarázza, mivel Ábrahám az említett parancsokat „amelyekkel a Világ Urának szolgál-latára kell lenni, követte és testének minden izével csak az Ur szolgálatának szentelte magát, maga is összhangba jött az I'teni tannal. Mikor Ábrahám utódai Egyiptomban, a gólsz nyomása alatt eljutottak a végső határhoz, amint a Kabbala mondja: a tisztatlanság ötvenedik kapujához, ekkor jött a Szináj-hegyi megváltás és kinyilatkoztatás, hogy módjuk legyen a zsidóknak felvergődniök az erkölcsiség legmagasabb fokához. De az aranyborju büne miatt nem jutott el ebbe a magasságra. Ezért mondta nekik keserűen Majse rabénü: Te nép, amely megkapta a Tant és még sem vagy okos!

Lásd — szólott szavait befejezve a rymanovi, — azóta a Tan olyan, mint a test, amelyben nincsen lélek. A cadik azonban, akinek lelke nem volt ott az aranyborju bűnében, aki hitében él s azon az uton halad, amelyet Chavakük próféta kijelöl, annak a lelke a Tan testével szorosan egybeforrott, annak a sok tudás csak külső forma... Ez az én erőm titka. Megérted már, kedves gazdám? Én is egy

Legrégibb és legismertebb
orth. כשר
kávézó és étkező
PAPPER ALBERT
Budapest, VII. Rombach uca 15.
Husos menü P 1.10 — Vidékiek
találkozó helye

mondattal foglalhatom össze azt, hogy miért követ hűségesen a chószejidok nagy tábora, pedig jól tudják, hogy nincsenek híres őseim, nem vagyok gazdag s nagy bölcs sem; egyszerű a magyarázat: Én hiszek — s ők hisznek bennem...

Vázsonyi János szenzációs beszéde a képviselőházban

A fiatal Vázsonyi a Ház csütörtöki ülésén a kenyér megdrágulásának kérdéséről beszélt. Szónoklata valóban frappirozta a képviselőket, akik Vázsonyi Vilmos méltó utódját látják benne megtestesülve. Csipős szatírával és élénk derültől kísérve azt mondta többek között, hogy azon a minisztertanácson, amely a bankok bezárását elrendelte, a kultuszminiszter elnökölts és így minden érthető, mert hiszen ő hozzá van szokva ahoz, hogy az egyetemeket, ha valami baj van, bezárják. Így bezáratta a bankokat is. Itt is, ott is 5 százalékot engedélyezett és ezzel megmentette a tőke numerus claususát. Azokhoz fordul, — ugymond — akik napjukat a kenyér említésével kezdik és végzik: tegyék lehetővé, hogy a nép áhitattal mondja el a fohászt: add meg a mi mindennapi kenyereinket. (Taps, a szónokot számosan üdvözlék.)

A német gazdasági katasztrófának az antiszemiták az okai

Németország nagy gazdasági válsága alkalmából a berlini újságok irnak a zsidóság válságáról is. Az egyik lap azt írja, hogy Németország katasztrófája a szeptember 14-i választásokkal kezdődött. A nemzeti szociálisták demagógjai éktelen agitációt fejtettek ki.

A nemzeti szociálista lapok nyiltan devizák halmozására és a tőkének külföldre való sibilására hívták fel a lakosságot és nyiltan bejelentették az inflációt.

A bűnösök most bűnbak után néznek. Igyekeznek a Danat Bank tulajdonosát, Jakob Goldschmidtet úgy odaállítani, mint aki a katasztrófát előidézte. Holott jól tudjuk, hogy Goldschmidtnek egyetlen célja volt: Németország versenyképességét és exportját előidézni. Hogy a Danat Bank nem volt mobil, annak egyébként nem Jakob Goldschmidt, hanem a Lahusen Testvérek voltak okai, akik nem-zsidó származásuk és olyan politikai pártokhoz tartoznak, amelyek mindig is zsidók ellen dolgoztak.

A társasutazás a keleteurópai zsidó nevezetességekre megtekintésére

Saját tudósítónktól. Az általános gazdasági krízis dacára létre jött az Aguda „Keren Hatóra“ központja által tervezett társasutazás, a „Zsidó Ujság“-ban is közölt program némi módosítása mellett. A társaság július 26-án, vasárnap indult Bécsből Pozsonyba, onnan hétfőn reggel Nagyszombatba (Trnava) mentek a jesiva megtekintésére, ahonnan igen jó impressziókkal távozva, délután folytatták utjukat Nyitra felé. Nyitráról autókon a Zobor hegyre rándultak, ahol a bécsi „Bész Jakob“ tanítónőképző intézet a nyári hónapokra egy villában szünidei kurzust vezetett be. A villa bejáratánál, ahol egy ברוך דיבא feliratú tábla diszelgett, Weisz a nyitrai Aguda ifjusági elnöke köszöntötte a vendégeket. Az üdvözlésre dr. Carlebach altonai főrabbi válaszolt. Ezután igen megható élményben volt része a jelenvoltaknak. A „Bész Jakob“ 35 növendéke oly alapos felkészültséget tanusított bibliából, héber nyelvtanból és vallásismeretekből (dínim), hogy az bizony sok — jesivat nem jart — ifjunak is dicséretére válnék. Különösen felenülő hatást váltott ki azon körül-

mény, hogy a leányok szórakozva, üdülve ismerték meg a zsidó hitélet szépségeit, mely ismeretek elsajátítására, — mint ellenszere — különösen ma van szüksége a vallásos leányoknak, amikor a zsidótlán társaság és olvasmányok, színház, strand stb. stb. megmetyelzik az ifju leánynemzedék oly fogékony lelkületét.

A társaság este 10 órakor folytatta útját Poprád felé, ahonnan nagyjában a már ismertetett program szerint haladnak tovább: Hunfalva, Zakopane, Rabka, Krakko, Lublin, Varsó, Ger, Mir, Radin, Vilna felé.

Az „Ékev“ eszméje

A heti szidra így kezdődik: „Vehojó ékev tismün...“ — és léssen ha meghallgassátok a Mindenható törvényeit, akkor azt nyomon követi I'ten áldása stb.

„Ékev“ szószerint sarkot jelent. Ámde milyen értelemben fordul elő e szó hetiszakaszunkban? Erre vonatkozzalag sokféle a magyarázat. A legegyszerűbb és legvilágosabb közöttük az, amely szerint ép úgy mint a „rajs“ kezdetet, „ékev“ véget jelent. Az I'teni törvények szerinti életmódot sarkon fogja követni I'ten áldása.

A Midras is foglalkozik az „ékev“ (láb-sarok) szó értelmével. Felfogása fölötté mélyenszántó. Szerinte Mózes szívére akarta kötni Izraelnek, hogy vigyázzon a kisebb parancsolatokra is, legyen hű őrzője mindannak, amit az ember sokszor mint csekélységet, szóban, avagy tetthen, lábbal tipor.

A nagymérvű lopás, az ölés, az iszákosság, a léhaság elől meg menekül az ember, ha él benne egy kevés szegyenérzet mert ott nyomon van a bűnhődés, fél, hogy a világ beszélni fog róla. Ámde minden nagy jelenet csak összessége sok kicsiny részletnek: a hatalmas folyamok cseppekből állanak, a cseppek párákból keletkeztek. Ugyanigy mondhatjuk, hogy a nagy, feltűnő

hibák és bűnök egyrészt, másrészt az erények, a hatalmas legyőzhető karakterek, jóban avagy rosszban, nem egyszerre léptek egész nagyságukban életbe. A kicsiny, észre nem vett gyarlóságok egymáshoz fűződnek, amíg egy szép napon mint érett bűn, mint kész szerencsétlenség lépnek ki az életbe. Ugyanezt állíthatjuk a nemesség, vallásosság, jóság fogalmáról. „Vehojó ékev tismün esz hamispótím hóle. A ti szerencsés, lelkinyugodtságú i'tennektészó életetek attól függ hogy a kicsiny, aprólékos, semminek tetsző dolgot is megszövelitek-avagy lábaitokkal tapossátok.

Jesájó próféta mondja a bűnről, hogy kezdetben olyan, mint egy fonal, végül oly kötél lesz belőle, oly erős, hogy egy kocsit lehet vele huzni.

Az erény és a bűn, mindkettő nagyobb és erősebbé léssen a gyakorlat és szokás által. Azért legyen a szavad hű magához, akár az igenlésben, akár a tagadásban, nem csupán fontoságos ügyekben, hanem epugy ott is, ahol minden játékszerűnek, tréfának látszik.

Izrael népének kitartása szent vallásához magyarázatát találja nemcsak abban, hogy a benne rejlő örök igazság táplálja, hanem nagy mértékben a megszokásban, gyakori ismétlésben, a vallás külső formáságaiban is, a — mi korunkban, sajnos, elhanyagolt — szép és nemes ceremóniás törvényekben. Ezért izmos és kitartó az ortodoxia, mert ott meg van annak az érzete és meggyőződése, hogy nemcsak a tiz parancsolat szószerinti értelmükben véve, hanem minden egyéb, csekélynek látszó „minhog“ járul hozzá a zsidó élet tisztaságához. „Kol áczmajszáj tajmárnó Husém, mi chomajchó — egész csontozatom mondja, hirdeti: I'tenem, nincsen Hozzád hasonlót!“ „Libi, übeszóri jerannenü el két cháj — a szívem és testem ujjong az élő I'tennek.“

Még a gondolat elhagyotta testem is énekl a élő I'ten dicséretét a megszokásban. Az „Ékev“-eszmé a zsidóság életereje.

Dr. Reich Sándor
gyermekorvos (Budapest)

MIELŐTT SIRKÖVET (ח-מצבה)

vásárol, saját érdekében kérjen költségvetést
RÓNA SANDOR sirkőgyárából, NYIREGYHÁZA. Telefon: 219.
Orth. templom közelében.

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyi soványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Díjtan tanácsadás.) „Miracle“ hajlettávolító szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrassy ut 38. Párizsi áruházal szemben. Kérjen prospektust!

A munkácsi főrabbi körében Luhashowitzon

— Fűrdőlevél —

Luhashowitz, Ov 12. Apró, sűrű szemekben szitált az eső mikor megérkeztünk. Sötétzölden bontakoztak ki a gyönyörű fenyők a szürke felhők mögött. Lépten nyomon szakállas, kaftános hitfeleinkkel találkozunk. Az utolsó években nagyon kedvelt lett ez a fűrdőhely a vallásos zsidók körében, ahol szívesen látják őket. Most még többen vannak, mert sokan Spira Lázár munkácsi főrabbi kedvéért jöttek ide nyaralni és még több a párnapos vendég, kik szombatira jönnek a rabbit meglátogatni.

Én sem akartam rosszabb lenni sok más szánál s így első utam a főrabbihoz vezetett, ki szívélyesen fogadott és érdekes apróságokat említett fel közös palesztinai utunkról. Megjegyzésemre, hogy most jobb színben van, mint a télen, mikor Budapesten volt, elkomolyodik, mélyen felsőhajt, majd a következőket mondja:

— Akkor még a szent öreg *Alfandri* elhunytának gyászéve tartott, az ő elvesztése fájdalmasan érintette lelkemet és megtámadta egészségemet. De 12 hónapon túl már nem szabad gyászolni...

Amint a *Zsidó Ujság* megírta, a főrabbi előzőleg néhány hétig Trenchélyben gyógykezelte magát ide utókürára jött. Mikor erről szó esik, elragadó szellemességgel mondja:

— A szent Tórában is úgy áll: „*verá-paj jerápé*“ (gyógyítva gyógyítani)... Két helyen is kell az embernek gyógyulást keresni.

— A gemóre a fenti biblia-szavakhoz hozzáfűzi: „*mikáán seritnó resusz lerajfé lcrápausz*“ — ebből következik, hogy az orvosnak meg van az engedélye a gyógyításhoz. Ez a kitétel „*resusz*“ (meg van az engedélye, lehetősége) feltűnő, hiszen talán helyesebb volna a kifejezés *miczvó* (kötelessége)? — Csak hogy a dolog a következőképpen magyarázható: A héber „*resusz*“ szó szabad választást is jelent,

ami csak azután fog eldőlni. A Chaj-vajsiz Halevovajsiz (Kötelességtan) jámbor szerzője szerint nincsen *resusz*, csak „*miczvó*“ és „*avéró*“, mert a megengedett testi élvezet, ha célja az hogy az ember erőt és lehetőséget szerezzen az Isteni parancsok teljesítésére. „*miczvó*“-vá finomul, ha pedig az érzékiesség a cél, úgy bűnné „*avéró*“-vá válik. Ha az ember a fűrdőhelyen üdül s gyógyíttatja magát, hogy újult erővel a Tórának élhessen, *miczvót* teljesít, ha pedig tiltott dolgokra gyűjti erejét, úgy *avérót* követ el. Ezért választották bőlcseink a gyógykezelésnél a „*resusz*“ kifejezést, mert még bizonytalan, mi válik belőle: *miczvó* vagy *avéró*. Ez csak később, a kura után fog eldőlni.

— Kár, nagy kár — folytatja tovább — a fűrdőben elmaradt Tóra tanulásért, de az egészség ügyét is kell szolgálni. Szoktam is mondani: tizenegy hónapig kell otthon megfeszítve dolgozni, hogy az egy havi fűrdőmulasztás pótolható legyen, de miután néha öt hétig is üdül az ember, azért van a szökkővben 13 hónap, hogy ez is kiegyenlítődjék.

Amint látjuk, egy átlagos ember a munkácsi főrabbi társaságában, nemcsak, hogy nem esik a „*bitül tajró*“ a Tóra tanulás elmulasztása, bűnébe, hanem ellenkezőleg: Tóráat tanul.

Az ember a jó társaságban talán elfelejtkeznék a „három hét“ mélabús hangulatáról, ha nem volna alkalma hallani a főrabbi *chacojsz-imáját*. Az ő imája áhitatában visszhangzik a *sechino* gölluszba-menetelének megrendítő fájdalma. S a tisóbeóvi gyászdalok, a *kinajsz*, az ő előadásában megelevenítik előtűnik a két szentély rombadőlését, a 10 vértanu hősiességét, a keresztes hadjáratok zsidó szenvedéseit, a régi szent diesőség elmulását s az elaludtnak látszó fény ujonti messiási kisugárzásába vetett rendíthetetlen hit fennkölt reménységét.

A „kilenc nap“ komorsága után a vigasztalás szombatjának megün-

neplése a főrabbi környezetében fel-emelő élmény. Olyan szombati asztal volt, akárcsak Munkácson. Az asztal körül jeles rabbik (csornai, jókai, csapi stb.) s világi orthodox előkelőségek ülnek s gyönyörködnek az ének s a szent szó áhitatában. A péntek esti „*Tisch*“ éjféli után egy óráig, a *salesz-szeidész* este tízig tartott. A Tóra-igék vezérfonala a *משיח* eljövételének magasztos eszméje volt, melynek fennkölt formában és izzó lelkesedéssel adott kifejezést a munkácsi főrabbi.

Hermann Iguác

A palesztinai kérdés

A cionista kongresszus — mint megtörtént Weitzmann Chájim helyébe Sokolow Nachumot választotta elnöknek. A legfőbb intéző bizottság tagjai lettek Farbstein mizrachista, Arlosoroff s Locker szociálisták, Brodetsky és Neumann klacionisták. A revizionisták (a tulzó nacionalisták) külön szervezetet akarnak létesíteni. A kongresszus után a Jewish Agency (cionistákból és nem cionistákból alakult testület) tartott nagygyűlést, amelyen a Népszövetség egyik kiküldöttje is részt vett. Az angol alsóház legutóbbi ülésén, M. Marcus képviselő interpellációjára adott válaszfórmájában, dr. Drumond *Shiets*, gyarmatügyi államtitkár nyilvánosságra hozta a palesztinai országfejlesztési terv végrehajtására vonatkozó utasításokat. Eszerint most csak előkészítő lépések történnek a nagyvonalú terv végrehajtására.

Az országfejlesztési igazgató legkésőbb 1931. decemberéig át kell nyújtja a fő-kormányzónak az országfejlesztési terv végrehajtására és annak költségeire vonatkozó javaslatairól szóló jelentését. A fő-kormányzó át fogja vizsgálni ezt a jelentést és a kormánynak teendő javaslatait megelőzőleg tanácskozára hívja a Jewish Agency és az arab exekutive exponenseit, hogy véleményüket nyilvánítsák a terv praktikus javaslataira vonatkozólag.

Az eddigi palesztinai fő-kormányzó *Chancellor* távozik s helyét az angol kormány Arthur *Wauchopis* tábornokkal tölti be. Tábornoki léte bizonyára a rend fenntartását jelenti majd.

Alexander Vilmos,
Sátoraljaujhely:

A vasárnapi teljes munkaszünet hátránya gazdasági szempontból

Megindult a mentőakció a *Zsidó Ujság* hasábjain a szombattartók érdekében a vasárnapi munkaszünettel kapcsolatban. Szükséges ezt a kérdést állandóan felszínen tartani míg célt nem érünk el ez ügyben. A zsidó parnósó oly súlyos problémává vált és a *chilul sabosz* annyira elharapódzott, hogy minden akadályt el kell hártani, amely ürügyül szolgálhat s a csekélyebb ellenállással rendelkező egyéneket *chilul* saboszhoz vezetné. *Véleményem szerint egyelőre harcot kell vívunk a vasárnapi teljes munkaszünet ellen*, amely érdekében nagy mozgalom indult meg és állítólag — a napi sajtóban megjelent közlemények szerint — a kormány részéről ígéret történt ilyen irányban.

Bíráljuk ezen kérdést nem zsidó vallási szempontból, hanem *általános közgazdasági megvilágításban*.

Magyarország tudvalevőleg par excellence agrárállam. A mezőgazdasági munka igénybe veszi a falusi gazdát hétköznapon kora tavasztól késő ősziig, oly annyira, hogy főképen vasárnap délelőtt jöhet be a közelekvő városba, szükséges bevásárlásait eszközölni. Keresztény vallási szempontból nem esik ez kifogás alá, mert a gazda vagy a felesége 10 óráig ezeket a bevásárlásokat elintézheti és azután templomba megy. Tehát a gazdanép is jól jár ezzel, hogy módjában van — és meg van a lehetősége a városban bevásárolni anélkül, hogy hétköznap munkájában meg legyen zavarva. A gyári munkás is, aki szombaton a késő délutáni órákban kapja a fizetését, a korai záróra miatt is csak vasárnap d.e. szeret vásárolni.

A teljes vasárnapi munkaszünet, tehát általános gazdasági szempontból is hátrányos úgy a vevők, mint az eladók részére és feltétlenül az üzleti forgalmat csökkentti. Ezzel az erős érveléssel al kell támasztani küzdelmünket a vasárnapi teljes munkaszünet ellen.

Nem állítom, hogy az ipar és kereskedelem azonnal fel fog lendülni, de ott ahol annyira *sinylődik* a kereskedő és az iparos, ott minden esz-

* Cikkirő nagyon helyesen jár el, midőn a kérdést általános gazdasági szempontból tekintve tárgyalja. Rámutatunk a Központi Irodának lapunk március 20-i számában tett nyilatkozatára, mely szerint egyenesen káros lenne az ügyet a nagy nyilvánosság előtt felekezeti kérdésnek beállítani.

Szerk.

között meg kell ragadni, amely az üzleti forgalmat emelni képes, és viszont minden akadályt el kell hártani, amely az üzleti forgalom kárára lehet és nem szabad hamis szociális jelszavakkal propagandát csinálni a fölösleges munkaszüneteknek. Sajnos eleget pihenünk munkahiány következtében. Hogy mit jelentene a vasárnapi teljes munkaszünet az orthodox szombattartó kereskedő életében, eléggé megvilágították az eddig megjelent cikkek és a *Zsidó Ujságban* megjelent levelezések. De kérdés, el lesz-e intézve ezen fontos ügy a cikkek által?

Most már a cselekvés terére kellene lépni. Az Orthodox Központi Irodának közbe kellene lépni ilyen irányban. Irányítani kellene az újból megalakított „*Machziké Hadosz*“ egyesület munkáját ilyen szempontból. Az O. Sz. O. Sz. lelkes elnöke, Korein Dezső barátom, aki agili-

tásával nagy szolgálatot tett már az orthodoxiának, bizonyára teljes odaadással rendelkezésre áll az ügynek, ha erre illetékes helyről felszólítják.

A helyzet komoly, de nem kilátástalan. *Eber Antal* a budapesti kereskedelmi és iparkamara elnöke már régen állást foglalt a teljes vasárnapi munkaszünet ellen. Országgyűlési képviselőnk *dr. Görgey István* mellett, akinek nagy befolyása van az egységes pártban és Bethlen gróf bizalmasai közé tartozik, számos képviselő van, aki az ügynek megnyerhelő. Hogy csak egynéhányat említsék: *dr. Bessenyei Zénó*, *dr. Erdélyi Aladár*, *dr. Dési Géza*. Meg vagyok győződve róla, hogy az egész magyar zsidóság, ideértve a neológ szervezet vezetőségét is, hajlandó ilyen irányban vállaltva eljárni. Kezdjük meg a munkát s akkor Isten áldása rajtunk lesz.

A strandolás ellen

Az ujonnan megalakult borsód-megyei s környékbeli *Machziké Hadosz* felhívással fordul a szülőkhöz: **tartsák vissza gyermekeiket a közös strandtól s dekoltázstól.**

A felhívást az alábbiakban adjuk:

חברה מחזיקי חדר

Szeretett Hittestvéreinkhez!

Azzal a sürgős felhívással fordulunk hozzátok, hogy legyetek segítségünkre abban, hogy a vallásunkat közvetve és közvetlenül fenyegető veszedelemeket minden lehető eszközzel elhárítsuk. E veszedelemek között nem utolsó sorban foglal helyet a vallásérkölcis teljes leromlása, amely az utóbbi időben a divat súlyos kinövésői folytán a mi körünkben is sajnos egyre nagyobb méreteket ölt. Értjük alatta az úgynevezett „strandolást“, amely a különböző nemek közös fürdését jelenti. Ez a divat a vallásérkölcis olyan fokú lezüllesztés tárja a szemünk elé, hogy egyenesen kétségbe kell esnünk miatta. Ha ezt az erkölcs elleni merényletet továbbra is tűrjük, akkor bizonyos fokig büntetésünk szegődöttünk és előbb-utóbb oly következményeivel fogunk *חיינו* szemben állani, amelyekért a legsúlyosabb szemrehányásokkal fogjuk illetni önmagunkat.

Ki nem érzi ma a megélhetés súlyos nehézségeit, az egzisztenciákat összeroppantó gazdasági válságot.

Ugyancsak küzdenünk kell a divat ama elfajulása ellen is, amely a „dekoltázs“ néven ismeretes, amely minden komoly ember izlését mélyen sérti s mely a jó erkölcsök negatíválásának tulajdonképpen kiindulópontját képezi.

Kérjük a szülőket, hogy súlyos felelősségük teljes tudatában a legnagyobb szigorral ügyeljének a gyermekeikre, hogy ezen erkölcsi eltévelyedésnek áldozatul ne essenek. Kísérjék éber szemmel egyébként is gyermekeik életmódját; ne engedjék, hogy rossz társaságba keveredjenek, nehogy a mai életben rejülő sok-sok kísértés megkörnyékezzék őket. Szülők! igen súlyos felelősség hárul rátok, rajtatok múlik a zsidóság jövője; rajtatok múlik, hogy gyermekeitek el ne vesszenek a zsidóság számára! Vigyázzatok!

A felhívást a következő főrabbiak írták alá: Rosenbaum Mózes (Kisvárd), Winkler Lipót (Mád), Pollák Emánuel (Szerecs), Katzburg M. (Ózd), Rosenbaum Lipót (Tállya), Austerlitz S. (Miskolc), Bródy Emánuel (Nagykálló), Gottlieb I. (Miskolc, szefárd), Jungreis I. (Mezőkövesd), Rosenberg Saul (Ujfehértó), Teitelbaum Náftali (Nyirbátor), Wider Sulem (Nyiregyháza).

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz, teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. — Telefon: József 423—65.

Fagylalt, ostya, nápolyi szelet és különféle ostyák

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

Néhány megjegyzés Ibn Ezra életrajzához

A Zsidó Ujság 26. számában érdekes apróságokat közöl Hermann Ignác úr Ibn Ezréről; ezeken kívül azonban több biográfiai és bibliográfiai adatot is megemlít Ibn Ezrára vonatkozólag. Utóbbiakra nézve engedtesék meg, hogy — mint régi Ibn Ezra kutató — néhány helyreigazító megjegyzést tegyek.

Nincsen bebizonyítva, hogy Ibn Ezra az olaszországi Salernoban egyáltalában tartózkodott volna. Egyedül Grätznek alaptalan hipotézise ez. Sokkal valószínűbb, hogy azon panasz- és gúnyvers — amelyben Ibn Ezra a Hermann úr által említett rabbi Eljokimot magasztalja — Rómában keletkezett. Még határozottabban téves Hermann úr azon állítása, hogy Ibn Ezra Salernoban több művet írt volna. Ezen állításnak az egész Ibn Ezra irodalomban a leghalványabb nyoma sincsen. Helyreigazításra szorul azon állítás is, hogy Ibn Ezra Mantuában halálos betegségbe esett volna. Ez nem Mantuában, hanem az északfranciaországi Dreux-ban, 1152 körül esett meg vele, ahogy azt a jeruzsálemi „Mizrach Umáriv” című tudományos folyóiratnak 5690. évfolyamában megjelent tanulmányomban kimutattam. Megemlíti Hermann úr, hogy Ibn Ezra Jehuda Halévihez több levélben úgy ír, mint barátjához. Az Ibn Ezra irodalomban ezen levelekről senki sem tud semmit. Csupán kommentárjaiban említi Ibn Ezra Jehuda Halévit. Teljesen bizonytalan az is, hogy Ibn Ezra Rabénü Tamot személyesen is-

merte volna, amint ezt az említett tanulmányomban kifejtettem. Ami pedig Ibn Ezra halálának helyét illeti, a jeruzsálemi egyetem által kiadott „Kirjat Széfer” című revüben (5688. évf. 126—141 old.) bebizonyítottam, hogy Ibn Ezra Londonban halt meg, mert ide vezetnek Ibn Ezrának utolsó bizos nyomai és mivel ezt Rabbi Móse Teku — nemsokára Ibn Ezra után élt nagy talmudtudós — határozottan állítja.

Az apróságokhoz pedig a következőket fűzöm hozzá.

Amint Ibn Ezra valamely városban megjelent nyomban megindult hozzá a zarándoklás. Ki-ki éveken át magában tartott nehéz kérdéseit terjesztette elébe, hogy a nagy és sokoldalú, éleseszű tudóstól megnyugtató választ kapjon.

ספר זכר בריה

כולל כל הלכות מילה, ופדיון הבן, ובר מצוה, משיע ושומית ופוסקים ומדרשי חז"ל ולוקיטים שימוש ואומנות המילה והפואחה מכל ספרי המהלים ורופאים מומחים, והתפלות והברכות באותיות גדולות, נחויץ לכל מורה, מהל שיץ, ומטה, מחירו מכוון פראנקא צונגענערעט בשאר מדנות לפי השבץ סענטא צמערקאניס.

המחבר: אשר אנשיל גרינוואלד
בעהמהים מטה אשר על שמיח

Adresse: Avton Griuwald Uzhorod (Ungvár) Rakociu 26. Csekkszám: Budapest: 13653

Szellemességek

Hagadafordítás. Bécsben is beszélnek a budapesti orthodox hitközség elnökének, óbudai Freudiger Ábrahámnak erős kezéről, mellyel a nagy kehillót és intézményeit összetartja. Egy bécsi írástudó erre a következő szellemes Hagadafordítást alkalmazta: „Bejad chazoko zü hadever — mit starker Hand, das ist Pest.

Az amhórec számára pedig hiába próbálnók magyarázni, hogy „hadever” annyit jelent, mint „die Pest” és hogy ép e szójátékban rejlik a szellemesség.

A „nagy ember” és az „átkozott fickó”. Vázsonyi Vilmostól ered a következő anekdota:

Amidőn pártom Budapesten uralomra jutott, részünkről egyik legodaadóbb híveimet, Bárczy Istvánt jelöltem meg a főváros polgármesterének. Magam semmi állást nem akartam elfoglalni, hanem minden fontosabb ügyben pártvezérei minőségben, véleményemtől tettem függővé a döntést. Sok száz fontos reformok mellett, pártom keresztülvitte a fővárosnak gyö-

nyörű ivlámpákkal való uccai világítását is. Valamelyik este egy derék polgár, egy fajmagyar cipésmester ment a csapszék törzsasztalához. Az ivlámpákat éppen felgyújtották. A polgár nagy elragadtatással kiáltja el magát: „Nagy ember ez a Bárczy”. Éjfél után két órakor tér a derék suszter haza. Mindenesetre jól berugva. Neki megy és fejét beveri a gyönyörűen világító lámpa acéloszlopába. A derék polgár dühbe gurul és el kezd kiáltani: Átkozott fickó ez a Vázsonyi! Az ördög vigyen el minden zsidót! És amilyen erővel csak tudott, belerugott az acéloszlopba.

A zsidónak nem lehet igaza! Még a középkorban történt, hogy egy szilaj kéz jókora követ röpített Izsák zsidó fejéhez. Izsák gyorsan lehajította a fejét és a követ egy „fajtisza” úr ablakát törte be. Az ügy a nemesi bíróság elé került. Fajtisza úr a kár megtérítését követelte, míg a tettes ügy védekezett — teljes joggal — hogy neki egészen más szándékai voltak a követ.

— Bíró úr, — mondta — a követ csupán Izsák zsidóhoz akartam vágni, ezt ő maga is bizonyíthatja.

Igy járult elébe egy félművelt, tudákos ember, aki azon kérdést intézte hozzá, hogy miképp egyeztethető össze a Gondviselés igazságosságával azon tény, hogy sok derék valóságos embert üldöz a balsors, míg rengeteg vallástalan, gonoszlelkű ember boldogan éli le életét?! Ibn Ezra megnyugtatta az illetőt, hogy kérdése egyáltalán nem új, azzal már a Talmud is foglalkozik, de erre nem válaszolhat neki egyebet, mint azt, hogy az emberi ész túlgyarló ahoz, hogy a Gondviselés útjait valóban megtudná érteni. Ibn Ezra vendégét nem elégitette ki a válasz és azon nézetének adott kifejezést, hogy ezért a feleletért nem volt neki érdemes, a hosszú útát Ibn Ezrához megtennie.

Hogy ne mond, hogy hiába jöttél hozzám — mondja Ibn Ezra — kápótollak egy kis elbeszéléssel: Két vándor elindult az arabiai sivatagba, az egyik 2 kenyéret vitt magával, a másik háromat. Utközben csatlakozott hozzájuk egy harmadik vándor, akinek egyáltalában nem volt elemőzsiája. Hogy ez éhen ne haljon, két társa megengedte, hogy az ő kenyérüket fogyaszthatja. Amidőn az 5 kenyér elfogyott, a harmadik vándor érzékenyen elbúcsuzott két jólelkű társától és az általa elfogyasztott kenyérért 5 aranyat hagyott a két vándorra. A két vándor most azon tanakodott, hogy az 5 aranyat miképp ossza el egymásközt. A három kenyér volt birtokosa eképp érvelt: nekem 3 kenyérem volt, tehát nekem jár az 5 aranyból 3; neked 2

Izsákot beidéztek.

— Izsák, téged az alperes meg akart hajítani?

— Igen, bíró úr.

— Azonban nem talált el?

— Mert elkaptam a fejem s így az ablakot törte be.

— Jól van Izsák, csináltasd meg Fajtisza úr ablakát!

Izsák sóhajtozva ballag kifelé és a folyosón megadással mormogja: „mako aser laj keszivo bátajró”. Ebben a pillanatban megragadja a szolgálta és viszi vissza a bíróhoz azzal, hogy „a zsidó héberül káromkodott”.

— Izsák mit mondtál? — kérdi szigoruan a bíró.

— Nagyságos bíró úr! a mi mesterünk Mózes 98 büntetést helyezett a bűnösöknek kilátásba, de azt jósolta, hogy a Tórában írott bajokon kívül még olyanok is érnek majd minket, melyek nincsenek megírva. És most, amikor megbüntettek, hogy csináltassak meg egy ablakot, mit be sem törtem, azt mondtam, „mako aser laj keszivo bátajró” — ez is egyike ama bajoknak, melyek nincsenek megírva a Tórában”.

kenyered volt, tehát 2 aranyat kapsz. A 2 kenyér volt birtokosa azonban ezt az ajánlatot nem akarta elfogadni és így érvelt: talán a harmadik vándor a te kenyéredből állandóan 3 karéjt vágott magának és az enyéből kettőt? Ugye, nem! Hanem a tiedből és az enyéből egyaránt evett. Így tehát nekem jár 2½ arany és ugyanannyi jár neked is! Nem bírván megegyezni: elmentek a legközelebbi bíróhoz. Ez a következő ítéletet hozta: akinek 3 kenyere volt annak 4 arany jár; akinek pedig 2 kenyere volt, annak csupán 1 aranyat kell kapnia.

Ejnye! Pattant fel mérgesen Ibn Ezra vendége, — aki eddig türelmesen hallgatta végig az elbeszélést — hiszen ez nyilvánvaló badarság! Hiszen a háromkenyeresnek még többet ítélt oda, mint amennyit ő maga kért, a kétkenyeresnek pedig még annál is kevesebbet, mint amennyit ellenfele is adott volna neki! De miképp is indokolhatta meg ama bíró ezen lehetetlen ítéletet?

Nagyon egyszerűen — mondja Ibn Ezra. Változtassuk át az egész kenyereket harmadokra. Akinek 3 kenyere volt, annak 9 harmada volt, akinek kettő, annak 6 harmada, $\frac{9}{3} + \frac{6}{3} = \frac{15}{3}$. Összesen tehát 15 harmad kenyérük volt. A

$\frac{15}{3}$ kenyéret 3 ember fogyasztotta

el. $\frac{15}{3} : 3 = \frac{5}{3}$, tehát mindegyik

$\frac{5}{3}$ ot evett. Akinek 3 kenyere,

illetőleg $\frac{9}{3}$ volt, az önmaga eh-

— Mit? Mózesnek nem lesz igaza! Nem kell az ablakot megfizetned; Fajtisza úr csináltassa meg maga — döntött végül a bíró.

Igy valósul meg a magyar költő szava: „Repül a nehéz kő, ki tudja, hol áll meg ki tudja, hol áll meg s kit hogyan talál meg”.

Egy jó üzleti társ. Rabbi Jehudo Aszód, hírneves szerdahelyi gaonhoz eljött egy híve s következő tanácsot kérte: „Ve-gyem-e meg ezt a házat, sokat lehet rajta keresni.” A rabbi nem ajánlotta. Következő nap egy másik híve járult hozzá s azt mondotta neki: „Szeretném ezt a házat megvenni, mert I'ten segítségével remélem, hogy kereshetek rajta”. A rabbi ajánlotta a vételt. A vásárló valóban nemsokára tetemes nyereséggel továbbadta a házat. Amikor az első tanácskérő azt megtudta, felpanaszolta a dolgot Rabbi Jehudo Aszódnak. De ez azt felelte rá: „Nézzé, maga egyedül akarta ezt a kockázatos üzletet megcsinálni, nem ajánlhattam, a másik ember az üzlethez egy jó társat vett magához, I'tent, s így természetesen jó lélekkel ajánlhattam.

ből $\frac{5}{3}$ -ot evett meg. Mennyi maradt ebből a harmadik vándornak?

Négy harmad! Azért jár ennek 4 arany. Akinek csupán 2 kenyere, il-

letőleg $\frac{6}{3}$ -a volt, mennyit evett ebből önmaga? Szintén $\frac{5}{3}$ -ot.

Mennyi maradt a $\frac{6}{3}$ -ból a harmadik vándornak? Egy harmad.

Azért jár a 2 kenyeresnek csak egy arany!

— Pompás — mondja Ibn Ezra meglepett vendége — és érdekes, hogy én ezt nem értettem!

— No, látod — mondja Ibn Ezra — ily egyszerű dolgot, egy kis falu bírójának ítéletét, nem voltál képes megérteni, úgy miképp akard a Gondviselés útjait és az egész világ bírójának az ítéletét megérteni?

Fleischer Lipót (Temesvár)

A beregszászi viszály és az „Allgemeine Jüdische Zeitung”

A héten megint két röpiratot kaptunk Berchovo (Beregszász) városából. A hivatalos, azaz rabbipárti hitközség „Hoemesz vehacedek” (Az igazság s a jog) címen pellen-gérré akarja állítani a kilépőket s viszont a kilépő chósídek az ellenük kiadott röpiratot „Haséker vehoovel” (A hazugság s a jogtalanság) néven nevezik. A hivatalos párt azt írja, hogy a mostani kilépők már 20 év előtt is akartak neológ pártot alakítani s hivatkoznak erre vonatkozólag az Allgemeine Jüdische Zeitung 1911. évi 83. számára. Meg kell állapítanunk, hogy ez az érv alaptalan. Anyalapult illető számában szó van arról, hogy Schwarz Salamon, az akkori orth. központi bizottság tagjának élénk közreműködésével Katz Jakobot választották meg beregszászi hitk. elnöknek. Ezt a választást az akkori „Egyenlőség” úgy tüntette fel, mintha a „maradi” orthodoxia ellen végre a „felvilágosodott” neológia győzött volna. Az „Allgemeine Jüdische Zeitung” csodálkozásának adott kifejezést azon, hogy egy orth. központi bizottsági tag, neológ tendenciák szolgálatában áll. Pár nap múlva megjött a rektifikáció. (Allg. Jüd. Zeitung 1911. 88. szám.) Katz Jakab elnökkel az a párt győzedelmeskedett, a mely — mikvót akart építtetni. A mikvo legnagyobb ellenzője az addigi elnök Weisz Ignác államvasuti főmérnök volt, aki már hivatalánál fogva sem lehetett valami nagyon vallásos férfiú. Schwarz

Salamon a mikvo érdekében buzgólkodott. Hogy azonban Schwarz Salamonról s pártjától távol állott minden neológ tendencia, az bizonyos, mert teljesen apja — a Kajt Arjéh — szellemében él, gyermekeit is így nevelte. (Az egyik fia tanuló-társa volt a Zsidó Ujság jelenlegi szerkesztőjének a hunfalvi jesiván.) Nem tudjuk, szerepet játszik-e most Schwarz Salamon a beregszászi hitközségi ügyekben, de kötelességünknek tartottuk megírni az igazságot, nehogy a hamis hírlapi hivatkozás bizonyítékként szerepeljen továbbra is.

Többszempensionat u. Haushaltungsschule

Marta Marcus

Montreux Clarens (Französische Schweiz). Gründl. Ausbildung in Sprachen Allgemeinwissenschaften Haushalt. Auf Wunsch staatl. Examenabschluss. Umgangssprache französisch. Streng rituell.

Komfort, fließendes Wasser, warm, u. kalt in allen Schlafzimmern. Französische Ferienkurse.

Központi Tejcsarnok

villanyerőre berendezett sajt, vaj és esemege juhturógyára SATORALJAUJHELY.

Ajánlja termékeit legolcsóbban és legfinomabb kivitelben. Naponta postai szállítást az egész országra. Egyben föl-hívja a n. é. közönség szives figyelmét arra, hogy csak ezen cég áll az orth. rabbiság felügyelete alatt, miért is kérjék a pontos címre ügyelni:

Központi Tejcsarnok,
TRATTNER MÁRKUS
Sátoraljaujhely.

Sirkövek ADLER J. sirkőraktárában

Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly krt. 7. és Rombach u. 4.

LAURANA WEISS PENSIO

fürdő, ABBÁZIA mellett.
A legkellemebb teugeri nyaralóhely, gyógyfürdő szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — Elsőrendű orth. magyar konyha — Napi pensio 25 lira

R. Sámson Wertheimer és a spanyol király

A tizennyolcadik század elején Európa glóbuszán vérzivataros idők járnak. A háború molochja Európaszerte szedi áldozatait; Ausztria is sorsdöntő órát él. A Habsburgok trónját veszélyeztető háboruskodások rengeteg sok pénzt emésztenek fel, az államkassza válságba kerül. A pénzügyi ziláltság és a politikai zűrzavar szomorú kilengésekre ad alkalmat, amit elsősorban Bécs zsidósága sinylel meg keservesen. A zsidóüldözések és kiutasítások napirenden vannak. Ebben a válságos időben, a bécsi zsidóság sötét fellegekkel borított égboltozatán, ragyogó csillagként jelenik meg Rabbi Sámson Wertheimer kimagasló alakja. Eme nagy ember roppant érdekes életrajzát Kaufmann Dávid professor írta meg pár évtizeddel ezelőtt.

Mint zseniális üzletember — írja Kaufmann — és mint ügyes diplomata, a császár személyes bizalmasává küzdötte fel magát. Ausztria hadrakelt seregeinek ellátása és ételmezése körül, mint hadseregszállító olyan nagy érdemeket szerzett, hogy a császár őt ezért államilag elismert közjogi méltósággal ruházta fel az „Oberhoffaktor und Landesrabbiner“ cím adományozásával. Őt a királyi kegy nimbusza mellett a tóratudomány koronája is ékesítette. Mindazon talmudtudósok, kik megfordulnak asztalánál, nem fogynak ki halachikus előadásainak dicséretéből ...

Wertheimer nagyságának emelkedésével a zsidóság helyzete is javult. Minden törekvése, minden igyekezete a császári kegy elnyerésével arra irányult, hogy ezáltal hitsorsosainak szomorú helyzetén segítsen.

Abban az időben, Spanyolországban az örökösödési harc folytán, forradalom tört ki és a királynak menekülni kellett országából. A király Bécsbe menekült Ausztria császárához, aki őt szívesen fogadta és tiszteletére fényes ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyre a császár meghívta minisztereit és az advari méltóságokat. Meghívta Wertheimer is és ez egyszer kivételesen meghívta Wertheimernek szépségéről híres leányát is. Wertheimer szigorú vallásos szellemben nevelte gyermekeit; előkelő társadalmi állásának dacára, leányai rikán szerepeltek a nyilvánosság előtt. Elképzelhető, milyen kínosan érintette őt, leányának meghívása a császári ünnepélyre. Előre tudta, hogy az ünnepély, mint rendesen, táncmulatsággal végződik s így elkerülhetlenné válik, hogy leánya férfivel ne

táncoljon. Dehát a császári meghívó, parancs volt előtte, melynek teljesítését szent kötelességének tartotta.

Az ünnepély és az ezt követő lakoma fényesen sikerült, ennek utána a késő éjjeli órákban a táncmulatság kezdődött. Wertheimer nem csalódott sejtelmében, a tánc kezdetén sor került a leányára is, akit egy fiatal magnás kért fel partnereinek. Javában folyt a mulatság, a császár és a spanyol király, valamint az idősebb méltóságok gyönyörködve szemlélték a táncolókat produkcióit, de különösen bámulatba ejtette őket a Wertheimer leány művészi tánclejtése és ez a bámulat a többi táncolóra is átragadt és lassanként egész szép kör képződött a fiatal pár körül. A spanyol királyt azonban a zsidóleány megcsodálása roppant felbosszantotta és amidőn a császár, csodálkozásának kifejezésére a zsidóleányt megdicsérte, a spanyol király nem állotta antiszemita érzelmeinek megnyilatkozására a következő gunyos megjegyzést tenni:

— Mi csodálni való van azon, hogy egy zsidóleány tud táncolni ... Hisz ők már 2000 évvel ezelőtt tanulták ezt, mikor körültáncolták az aranyborjút ...

Gunyos mosoly követte ezen megjegyzést, itt-ott halk kacaj is hallatszott, minden szem Wertheimer felé irányult. Wertheimer az aranyborjú felemlítésének hallatára vérpiros lett. Népének megszégyenítése és leányának megsértése fájdalommal érintette. Pillanatnyilag gondolkozva, belátta, hogy ezen kínos szituációt csak egy rögtönzött válasz, hasonló visszacsapással mentheti meg.

— Ugy van az felség — válaszolt azonnal — így néz ki egy nép, midőn király elhagyja, felfordulás uralkodik rajta és azt cselekszi, ami jól esik ...

A célzás sikerült, valódi Voltrefter ... minden tekintet a spanyol király felé szegeződött, aki nagyon is megértette azt. Hirtelen elhalványult és némi ürügyet találva, félrevonult és elhagyta a termet. Későbbre járt az idő, a mulatság véget ért, a vendégek eltávoztak, Wertheimer és leánya is hazatértek.

„FAVORIT“
fest, mos, tisztít
VI. PAULAY EDE-UCCA 51.
Szombaton zárva.
Értesítésre házhöz küldők.

Wertheimer aggodalommal gondolt vissza a kínos epizódra. A spanyol király haragos és fenyegető tekintetének visszaidézése nyugtalanította. Lepihent nyugvóhelyére, de egész éjjel, álom nem jött szemére. Alig hajnalodott, amidőn felkelt és mint rendesen forró fohászbába öntötte ki szívét Teremtőjének, hogy nagy könyörületességében óvja őt meg minden bajtól és hártson el felőle minden végzetet. Fohásza bevégeztével kissé megnyugodott, de a reggeli órákban újabb meglepetés érte. A császár ordonánca jelent meg nála azzal a parancsal, miszerint a császár őt azonnali audienciára rendeli. Elképzelhető az a megdöbbenés, amely erőt vet rajta, midőn a szokatlanul sürgős audiencia magyarázatát találgatta. „Vajjon miért hívhatat a császár engem másért, — töprengett magában — mintsem a tegnapi megtörtént incidens felelősségére vonásáért ...“ Szerencséjére nem volt ideje a töprengésre, még fülébe csengtek az imént elrecitált zoltár szavai: „Ha járok is homálynak völgyében, nem félek bajtól, mert Te vagy mellettem ... és ezen szavakkal indult el útjára.

Mihelyt Wertheimer jelentkezett, a császár nyomban fogadta őt. A császár szobájába belépve, mint rendesen földreborult előtte és szivettépg hangon eszedezett bocsánatért. A császár azonban föléje hajolt és a következő bátorító szavakat intézte hozzá:

— *Kelj fel, Wertheimer, éppen azért hívatlak, hogy elismerésem fejezzem ki neked, derék és férfias magatartásodért. Talpraesett választással elégtételt szerzettél néped becsületének megsértéséért is ...*

Leírhatatlan öröm és a boldogság jóleső érzésével fogadta Wertheimer ezen felséges szavakat. Mintha egy nehéz kő esett volna le szívéből. Ismét a császár lábai elé vetette magát, hálát és köszönetet rebesgetve a császár jóságáért. Utóbbi azonban félbeszakította őt a következő szavakkal:

— *Bravo, Wertheimer, semmi köszönet, ennek így kellett történni. A spanyol királynak még tegnap este fejeztem ki rosszaságomat, amiért vendégjogával visszaélve, megsértett téged, mint az én vendégemet. Egyszersmind tudomására adtam, hogy antiszemita érzelmeit saját országában nyilváníthatja, de az én országomban megtiltom azt ...*

Guttman József (Turna n/B)

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Ékev, Ov 18. IV. Perek.
Gyertyagyújtás (Bpest) 7.10
שבת kimenetele 8.10

Sábosz Reéh, Ov 25. V. Perek.
— Rajs chajdes bencsolás. —
Gyertyagyújt. 7.00; שבת kimenetele 8.00.
— Csütörtök-péntek: Rajs-chajdes Elül —
סוף זמן קריאת שמע: 7.05

— A budapesti zsidó lapok egy-
öntetű megállapodása értelmében,
legközelebbi számunk augusztus
14-én jelenik meg.

— Nem-zsidó tudósok a rituális metszés mellett. Feltűnést keltő cikk jelent meg a „Vossische Zeitung“ című előkelő berlini lap minapi számában a rituális metszésről. Dr. Junack, a berlini vágóhid-laboratórium vezetője, — nem-zsidó — tanulmányai alapján megállapítja, hogy a rituális metszés a leghumánusabb. Hivatkozik a jelenkor leghíresebb fiziológusára, a kopenhágai Krogh professzorra, akit Nobel-díjjal tüntettek ki. Megállapítja, hogy az úgynevezett villamos elkábitás csak hümbög: Olyan készülékkel, amellyel a marha fájdalom nélkül alkalmas helyzetbe kerül a levágásra (Weinberg-féle apparátus), a rituális metszés a legkíméletesebb, mert a nyak átvágása hirtelen öntudatlanságot okoz. Ezt bizonyítják Hill angol sebész-professzor kutatásai. Ő ugyanis több nyakátmetszéssel öngyilkosságot megkísérelt embernél megállapította az öngyilkosok saját bevallása alapján, hogy nyakátmetszés után semmiféle fájdalmat nem érez többé a szervezet.

— Vandál pusztítás a vizsnei klauzban. A bukovinai Vizsnei városkából jelentik: Julius hó 19-én éjjel antiszemita huliánok betörték a templomba és a hatalmas klauznak — ahová ünnepek alkalmából közelből-távolból ezrével zarándokolnak a vizsnei chósidok — teljes berendezését összetörték. Feltörték a frigszekekrényt is, ahonnan kivettek egy Tóratekereset, melyet darabokra téptek és a foszlányokat szétszórták a zsinagógában. Ugyanezt tették az imakönyvekkel is. A vizsgálat megindult.

— Revizió a Halsmann-ügyben. Halsmann Fülöp, egy rigai fogorvos fiát 3 évvel ezelőtt Innsbruckban az esküdtsek felületesen s zsidógyűlöletből elítélte apjának meggyilkolásáért. Jelentkezett ugyan egy Schneider nevű munkás s bevallotta a gyilkosságot, de nem hitték el neki. Időközben annyi bizonyíték merült fel Schneider bűnössége mellett, hogy Halsmann védője revíziót kért s egyszersmind feljelentést tett az annak idején szabadonbocsátott bűnös ellen.

A Skrekszalámi

ujból gyarapította gyártmányai számát és megkezdte a csemege

konzerv-virstli

készítését.

Ezen dobozba zárt csemegevirstlik minden háztartásban nélkülözhetetlenek, mert odahaza állandóan a legfrissebb állapotban eltarthatók.

A dobozok cca 40 dkg. súlyban 4 pár kiválóan izletes csemegevirstliit tartalmaznak és az áruk nem több a közönséges bécsi virstli áránál:

P. 1.80 dobozonként.

Kérje minden fűszer- és csemege-üzletben.

A „Skrekszalámi“ készítmények a közönség kedvencei.

Skrek Lipót

r.-t.

orth. שולמאיגאר
konzervosztálya

Budapest,
VII., Dob-utca 27.

Telefon: 424—17, 453—70.

— A jeruzsálemi Kólel levele a Zsidó Ujsághoz. Jeruzsálem, Tamúz 25. Miután utóbbi időben sűrűn érkezik panasz, hogy különféle létező és nemlétező intézmények küldöttei zaklatják hiveinket, sőt kólelperselyek tartalmát akarják elvinni, kérjük becses lapjában ez ellen a Kólel előljárósága nevében erőles óvást emelni, már csak azért is, mert kólelünk csupán a hozzánk tartozó területek támogatására van korlátozva, ellenben más intézmények előtt az egész világ zsidósága szabadon áll. Minden idegennek adott fillér a palesztinai szegény magyar zsidók hátrányára jár. Hitközségünk fenntart egy jesivát, nagy Talmudtóra iskolát. Özvegyeket, árvákat, aggodat, betegket stb. kb. 3500 inségben sanylóddó szegényt és talmudistát lát el. Segélyadományok küldhetők postatakarékpénztár által 59612 szám alatt.

A „Kólel Somré Hachomot“ előjárósága: Adler Salomon, Hermann Mihály, Grün Salomon.

— Haláleset. Gondos Mór, a sátoralja-ujhelyi orth. hitközség elemi iskolájának igazgató tanítója 57 éves korában elhunyt. Vallásos derék, jó ember volt, szakmáját kitűnően értette. Temetésén a hitközség nevében Deutsch Simon iskolaszéki elnök és Oppmann Ignác tanító, továbbá dr. Günzler valamint Lederer titkár bucsuztatták. Béke hamvaira!

— A lublini szélvész. Varsóból jelentik: A napokban Lublin környékén irtózatoss vihar tombolt, amely emberben, jószágban és házakban is nagy károkat okozott. Számos zsidó család házaik elpusztulása következtében hajléktalanokká váltak. A hirtelen beállott vihar Lublin utcáin három zsidót ölt meg. Josef Bergmann 40 éves kocsist a vihar kocsiájával együtt a magasba emelt és egy ház felé vágott. Bergmann a nagy ütődés következtében azonnal meghalt. W. Wolkowits kereskedőt és egy másik zsidót, akinek személyazonosságát még nem lehetett megállapítani, Lublin egyik uccájában halva találták. A Lublin-Pjusk felé vezető uton egy autóbust és egy kocsit felborított a vihar.

— Lettországhban a rabbik állami nyugdíjat kapnak. A lettországi szejm (parlament) törvényt fogadott el, a melynek értelmében minden 25 évet szolgáló lelkész, ha elérte 55-ik életévét, nyugdíjogosult. A rabbik is e kategóriába tartoznak.

— 1893—2866. Ez a két szám megdöbbenő mértékben mutatja a budapesti zsidóság lesorvadását. 1893 zsidó gyermek született s 2866 zsidó egyén halt meg 1930-ban, tehát 973-al több a halálozás mint a születés. Ezzel szemben a háború előtt, 1912-ben 3897 zsidó gyermek született a fővárosban s 2637 zsidó halt meg; vagyis a születések száma 1260-al meghaladta a halálozások számát. A születések csökkenésének vallási okai is vannak. A vallástalansággal párhuzamosan csökken a gyermekáldás.

— A szlovenszkói orth. központi Iroda felszólította az összes szlovenszkói orth. hitközségeket, hogy a Népszövetségnek október havában tartandó naptárreform konferenciájára elterjesztendő határozataikban tiltakozzanak az évezredek óta minden vallásos ember előtt szent, szilárd heti beosztás megváltoztatása ellen. A határozatokat a Központi Iroda fogja Geufbe továbbítani.

— **Leégett zsinagógák Keleten.** Lettland egyik legrégebbi zsidó temploma a *dwinzki* (dünaburgi) zsinagóga két hét előtt leégett. A tűz áttért a közeli zsidó lakóházakra is és egész házsorokat hamvasztottak el a heves szélről gyorsan terjedő lángok. Számátalan zsidó család hajlék nélkül maradt. — Ugyancsak leégett a mult napokban a *charbini* nagy zsinagóga, melyet 1906-ban építettek, amikor ugyanis az orosz-japán háború alkalmából a mandzsuri pogromok elől a zsidók Charbinba menekültek. A Tóratekereseket megmentették.

— **Megdőböntető haláleset Nagyváradon.** Sternberg Izsákné a nagyváradi orthodox társadalom egyik kiváló vallásosságú tagja a mult héten nagy idegességből származó szívgyengeség következtében elhunyt. Mint Nagyváradról jelentik a család házi- orvosa, már hónapok óta egyre súlyosbodo idegesség ellen kezelte Sternbergné, akit a legutóbbi időkben nagymérvű idegessége miatt állandó felügyelet alatt kellett tartani. Az uriaszonyt az utóbbi évek anyagi gondjai viselték meg ennyire. Különösen hatott rá az, hogy néhány héttel ezelőtt adó fejében fénytűzően berendezett lakásukról 18 drb. perzsaszőnyeget elvittek. Háromezer ember vett részt a tragikus módon elhunyt asszony temetésén, akinek sírhantja mellett Fuchs Benjámin főrabbi tartott szivekig ható búcsubeszédet.

— A volt galantai tanítványok egyesületének Elul 16-i gyűlékezéte **מתוך** szűgjet tanulják. Az egyesület értesítője a legközelebb megjelenik. A nagygyűlésre megtették az előkészületeket.

Csodaszép parókák

Tartós ondolás (Dauerwellen) és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly
hölgyfodrász
BUDAPEST,
VI., ANDRASSY UT 19.
TELEFON: AUT. 199—10.

— **Rabbiválasztás.** Sárretudvariból jelentik: A július 19-én megejtett rabbiválasztás alkalmával **Krausz Sámuel** Ujfehértóról egyhangulag sárretudvari kerületi főrabbiá választották. Az új főrabbi a hírneves néhai legenyemihályi gaon z. c. I. fia.

— **Gemöre-tanulás — Pártzban.** A francia metropolisban — mint nekünk onnan jelentik — az Aguda helyiségében kétszer hetenkint este fél 9-től 10 óráig Stern Lipót munkatársunk *gemöre tajszeft* ad elő. Ezenkívül az Aguda ottani elnöke dr. Müller ügyvéd lakásán egyszer hetenkint *gemöre-rasi* lesz előadva. Utóbbi siur francia nyelven folyik.

— **Egy cseh szlovák zsidó képviselő halála.** Tisóbeov napján váratlanul elhunyt dr. Singer Lajos képviselő 55 éves korában. Nevezett régebben a cseh zsidók asszimiláns irányzatához tartozott, de később a zsidó nemzeti pártához csatlakozott, melynek listavezetője volt a parlamenti választásoknál. A lista az orthodoxia ellenzése folytán nem juthatott mandátumhoz, csak a 2 év előtti választásoknál a lengyel kisebbséggel való paktum útján jutott 2 mandátumhoz. Az elhunyt a prágai hitközség elnöke volt; több ízben szólt fel a ruszinszkói szegény zsidó réteg érdekében. Utódja a képviselőségben: dr. Angelo Goldstein prágai ügyvéd. Érdekes a „Lidové Noviny“ c. prágai lap jelentése, mely szerint dr. Singer az utóbbi időkben azt — a régi orthodox álláspontot — hangoztatta, hogy a zsidó nemzeti politika Csehszlovákiában nem talál termékeny talajra.

x **A brody-i rebbe Budapesten.** Mannsohn Izráel, a hírneves „*risener*“ rebbe unokája a fővárosba érkezett. Híveinek készséggel áll rendelkezésre, Steinmetznél, Laudon ucca 9. I. 3.

— **Orth. ifjusági élet Sajószentpéteren.** Vasárnap megalakította egyesületét a sa-jószentpéteri orth. ifjuság, *Nachlasz Czevi* néven. Az alakuló közgyűlésen Grünfeld Henrik főrabbi mélyenszántó beszédében vázolta az orth. ifjuság kötelességét és szorgalmas Tóratanulásra buzdította az ifjakat. Mogyorós Simon és Heimlich Jenő tartalmas szónoklatai után a következő tisztikart választották meg: Grünfeld Henrik főrabbi elnök, Heimlich Jenő társelnök, Frischmann Miksa ifjusági elnök, Jungreis Albert gondnok, Vogel Jenő pénztárnok; dr. Havas György, Blumberger Andor, Heimlich László, Mogyorós Lajos, Morgenstern Sándor előljárók. A közgyűlés Frischmann Miksa ifjusági elnök nívós záróbeszédével nyert befejezést.

A legjobban vásárolhat **VALÓDI MÁRVÁNY, GRÁNIT** és **Nagybátony-Ujlaki** műkő

Siremléket

KÁLMÁN ISTVÁN

kőfaragó-mesternél
BUDAPEST, KAROLY KÖRUT 9. II. UDV.

Szeptemberben megjelenik

Kecskeméti Vilmos

Zsidó Évkönyve

a bibliai 5692. évre

(ötödik évfolyam)

Ára 7.50 pengő

Megrendelhető:

Budapest, VIII., Mátyás-tér 17.

Uj rejtvény
— Egy 3 betűs szó —
(Lefkovits Simon, S.-A.-Ujhely.)

בסדרה זו ברכה אני כמו תירוש
ואדם הראשון ראני — בלי ראש
בלי לב בין שבטי ישראל אני
ואם את רגלי תחסרני
לכבוד שבת תנחני

(A folyó hetiszakaszban áldásként szerepelek, az első ember fejem nélkül látott, szív nélkül Izráel törzsei között vagyok, láb nélkül a szombat tisztetére teszel el.)

— **Az erdélyi jesivák ügye.** Az erdélyi Tomché Jesivosz megszervezése újra időse-rü lett. A multkor megindult mozgalom tudvalevőleg az erdélyi orthodoxyában mutakozó véleményeltérések miatt eredménytelen maradt. Most újra fáradozik az egyesület létesítésén. E kérdéssről az erdélyi orthodox rabbikar egyik kiválósága, *Szófer Emánuel* marosvásárhelyi orthodox főrabbi a következőképen nyilatkozott egy hirlapírónak: „A gazdasági depresszió nagyon erősen befolyásolja a jesivák fejlődését. A viszonyok szinte arra kényszeríteneink bennünket, hogy visszatérjünk a régi rendszerre, amikor a hitközségi tagok naponta vendégül látták maguknál a jesivák talmudistáit. Azonban most, hogy menzát létesítettünk, úgy a bocherek, mint a hitközségi tagok elszoktak a régi rendszertől. Nagyon küzködvé tudjuk csak fenntartani a jesiva menzáját, de reméljük, hogy a gazdasági depresszió legkisebb mérvű enyhülésével a jesivákat át fogjuk tudni szervezni úgy, hogy azok feladatuk magaslátán álljanak“. Arra a kérdésre, vajon az átszervezésnél nem gondolnak-e arra hogy minden jesiva mellett működjenek olyan tanfolyamok amelyek az ifjakat előkészítik a gyakorlati életre a főrabbi így felelt: „Iparos jesivánk ket-tő van Erdélyben: Iklod és Máranarosziget. A jesiva feladatát azonban én abban látom, hogy kizárólag a Talmud szellemében nevelődjének az ifjak, 14 és 19 éves koruk között. Azután még mindig van alkalom arra, hogy az ifjak, akik más pályákra éreznek kedvet, felkészülhessenek akár ipari, akár kereskedelmi, akár egyéb pályákra. Azt a néhány évet azonban, amit a jesivákon töltenek, kell hogy megmentsük a zsidó szellemiség számára“.

— **Segítsünk egy gér-cedeken!** Egy jobb sorsra méltó fiatalember támogatásáról van szó, aki kikerülve a jesivából, egy szigorú, vallásos özvegy zsidó asszony leányát veszi feleségül. Az árva menyasszonynak semmije nincs, de ha csak valami pénzüsszeghez tudnak jutni, már dolgozni kezhetnek és egybekelhetnek. A fiatal *ger* megható buzgósággal tartja be vallásunk törvényeit, ha a szombat-tartás nem képezne akadályt, jól elhelyezkedhetne. Pénzküldeményeket „Gér-cedek“ jeligen lapunkban nyugtázzunk.

— **Rövid hírek.** *Haláleset.* Párizsban elhunyt 64 éves korában dr. Lee Frankel amerikai egyetemi tanár, a kit a kormány többszörösen kiütetett. Az elhunyt Baselbe utazott, a hol a „Jewish Agency“ ülésén részt vett s társelnökké választották. — *Munkanélküliség.* Lengyelországban a konfekció-iparban dolgozó zsidó munkások 80 százaléka munkanélkül van. — *Askenáz hitközség Sanghaiban.* A távol Kelet e nagy városában élő askenáz zsidók hitközséggé alakultak. Az alakuló gyűlésen németül, jidisül, angolul, oroszul, lengyelül beszéltek. — *Különc milliomos.* Sanghaiban elhunyt Hardnon nevű milliomos, akit zsidó rítus szerint temettek s utána a felesége, a ki buddhista, felvonultatott sok száz buddhista fehérbé öltözött szerzetest, akik excentrikus hangverseny keretében végezték a temetési szertartást. 80 gyermeket adoptált az elhunyt s számukra palotát építtetett, de saját gyermekei is voltak. 50.000 dollárt hagyott a *Tenach* kínai nyelvre való fordítására s ebből az összegből fedezik (*lehavdil*) a mohamedánok vallási könyvének, a Kóránnak kínai fordítását.

— **A hadházi jesiva** Peszóchim traktátus befejezése alkalmából fényesen sikerült szijum-ünnepélyt rendezett, amelyen a hitközség valamint a Tiferesz Bachurim tagjai is résztvettek. Rosenberg J. főrabbi bevezető beszéde után Lebovits I. rabbi jesivavezető kiütő *hadront* mondott. Felszóltattak még: Steinberger H. ur, továbbá Krausz Mózes, Grünbaum Ferenc, Hoffmann Hermann jesivagondnokok. A rendezés Grünbaum jesivagondnok és Hoffmann menzagondnok érdeme.

x **A vér fölfrissítése** céljából ajánlatos néhány napon át korán reggel egy pohár természetes „**Ferenc József**“ keserűvizet inni. Az egész világon rendelik az orvosok a valódi **Ferenc József** viz használatát, mert ez szabályozza a bélműködést, erősíti a gyomrot, javítja a vért, megnyugtató az idegeket és ezáltal új élet-erőt teremt. A **Ferenc József** keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Az iskolai idényre

legelőnyösebben elhelyezheti fiugyermekét **Virág Gyulánál**, hol szigoruan orthodox kóser, elsőrangú, bőséges ellátást, gondos felügyeletet és vallásos nevelést kaphat. Az összes iskolák közelében. Legjobb referenciák. Cim: **VIRÁG GYULA**

Budapest, VI., Ó ucca 42. II. emelet.

Van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy 25 éve fennálló **héber könyvkereskedésemet** Rombach utca 1. szám alól **KAZINCZY UCCA 33. SZÁM ALÁ, az orth. zsinagóga mellé** helyeztem át. Szives pártfogást kér **STEINER G. JÓZSEF** מוכר ספרים.

— **A pesti izr. hitközségből.** A dr. Weisz Miksa rabbi elhunytával megüresedett arénauti templomi rabbiállásba dr. *Kecskeméti Armin* makói főrabbit kombinálják, aki dr. *Kecskeméti Lipót* nagyvári neológ főrabbi s dr. *Kecskeméti Adolf* hitközségi előljáró fivére.

— **Az edelényi jesiva** jul. 26-án tartotta szijum-ünnepélyét, *Nedórim* befejezése alkalmából. Landau főrabbi szellemes *hadron*-ja után felszóltattak: Landau Ignác és Dávid, Koppel Mór, Singer Salamon, Sporer Zoltán, Hanz Sándor, Salzer Áron, Blasz Miksa és Jenő, Reich Miksa.

Családi hírek

Rosner Szerénkét Sevljus (Nagyszöllősi), eljegyezte *Holländer Adolf* Szombathelyi.

Schächter Dávid a váci orth. főkántor fia, eljegyezte *Kohn Blankát*, Balatonszemesről.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. L. Csak egy helyen tartozik kultuszadót fizetni. — **A IX. ker. Ateresz Bachurimban** (Tompa ucca 17.) Welcz Miklóson és Fleischman Samun kívül legújabban Stern Samu és Ausch Mihály is tartanak előadást esténként 8—9 között. Az egyesület szivesen lát vendégeket. — **L. K.:** Szlovenszkói lapokban közölt fehérgyarmati rabbiválasztásról azért nem vittünk tudomást, mivel nem felel meg a tényeknek. — **Vendégszónoklatot** tartott az elmúlt *Cházajn* szombatján az upesti Tiferesz Bachurimban Goitein Gerson rabbi jelölt, a högyézi főrabbi fia. A mástél. órási sikerült szónoklathoz szívélyesen üdvözölték a szónokot. — **Montreux:** Nem használhatjuk. — **Több orth. hadviselt és rokkant:** Ily című levelüket névelkülisége miatt nem közölhetjük. A do-log egyik részét, dr. Rubinstein cikkét elintéztük a mai számunkban. Az önk által dicsőített s igen érdemes rabbi ur érdekében pedig idejében forduljanak az illetékes körökhöz, nehogy befejezett tények álljanak elő. — **Sajtóhiba:** Mult számunk 5-ik oldalának 3-ik hasábján „R. Saul Ehrenfeld“ helyett „R. Seműel Ehrenfeld“; „hetven éves“ helyett 77 éves olvasandó. — **F. I. Mezőkövesd:** Előfizetési díjat megkaptuk. — **Kemecse:** Legújabbán a *chasas nézsch* merült fel. Biztosat azonban nem mondhatunk.

Nyilttér*)

Nyilatkozat.

Alulírott ezennel a n. é. közönség tudomására hozom, hogy *Klein Ignác* orth. vendéglős Nagymaroson nem áll az én felügyeletem alatt.

Silberstein Dávid
váci főrabbi.

*) Az ezen rovatban közöltekt nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

A kozsnici magid

„A második Bál-Sém” — csak így emlegették Rabbi Izraél, a kozsnici magidot, akinek százezrek tódultak a zászlaja alá és akinek talmudista, kabbalista tudásáról, csodálatos, megragadó szónoki tehetségéről, valósággal legendákat beszéltek Lengyelországban. Halványarcu, sovány, szikár ember volt rabbi Izraél s gyermekkorában annyit betegeskedett, hogy alig hittek megmaradásában. Aminttha az Irásból, a legelső és a leg-hatalmasabb bölcsesség forrásából élet-erőt ivott volna, dacolt minden bajjal, nyomorúsággal, nem ártott meg neki az éjszaka virrasztása, tanult, tanult szenvedélyesen, rajongva és mint Bál Sém legmélőbb utódja, csakhamar, mint cadik emlegették a legkisebb faluban is. Bizást állították róla, hogy imádságával minden bajt, veszedelmet, szenvedést el tud hárítani, minden titkot napvilágra tud hozni, ha még annyira rejtőznek is a sötétség homályába.

A kozsnici magid híre úgy megnőtt, olyan rohamosan terjedt el, mint a futótűz és a lengyel nemesek legelőkelőbbjei, Czartoriszky Ádám, Ponyatovszky József is meglátogatták s biztak csodatevő erejében. Azt az utcát, amelyben lakott, „Ulica Magid”-nak hívták (Magid-utca), — olyan tisztesség volt ez, amelyre abban az időben egyetlen zsidó nem számíthatott Lengyelországban. És a döbbenet erejével hatott, amikor Napoleon háborúja idején, amint Purimkor a megálló-t felolvasták, rabbi Izraél hirtelenül megállt a „Nó-fajl tipajl” szavaknál s egyszerre, mintha égi ihlet szállotta volna meg, játékos fordulattal, de a meggyszőzödés erejével dübörögtet be hívei közé: „Napóle tipol!” (Napoleon el fogsz bukni!) Napoleon bukása csakhamar be is következett és Lengyelországban minden nemesi hajlékban, gró-

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
Most
Budapest, Dob-utca 27.
(Skrek-ház) Lift.

Kellemes, jó és olcsó nvaralás

SIÓFOKON

a FRÄNKEL-féle orth. kóser pensióban

István-ut 4.

Kényelmes, tiszta nagy szobák, gyönyörű szép és nagy kerthelyiség. Nagyobb családoknak árkedvezmény. Gyermeket (szülők nélkül is) kellő felügyelet mellett, teljes felelősséggel nyaralásra elfogadunk. Bejáró vendégeknek olcsó menü rendszer. Személyes vezetésem mellett a legfigyelmesebb kiszolgálás.
Fränkel vendéglő, Budapest, VII, Rombach ucca 12. Telefon: József 372—57.

fi kastélyban emlegették a kozsnici magid csodálatos jövődőlését és híre, tekintélye csak egyre öregedett. Ahány kiváló rabbija volt az orthodoxiának, mind köréje sereglett, hogy bölcsességéből részt kérjen; Lengyelországból, Litvániából özönlöttek hozzá a tudósok, sőt Magyarországból is. Rabbi Majse Teitelbaum, az ujhelyi cadik (Jizmach Majse) nem sajnálta a sokszáz mértföldet, szekerre ült, tél havában, forró napsütésben is nekivágott a szük kárpáti utaknak, csak hogy a kozsnici magidot hallgassa...

Az örökléte való költözését a chószidok legendás magyarázattal kísérik.

A kozsnici templom udvarán magas akácfa állott. Szorosan a templom jala mellett. Egyszer egy kis gyerek felmászott a fára, hogy madárfészket szedjen, de ahogy a kihajló ágat nem érte el, hadonászott a kezében levő ruddal, s a rud a meglazuló fal nyílásán belefuródva, átütötte a frigyszekrényt, amelynek ajtaja széttárukt és három széfer a földre hullott.

Rettenetes ijedség fogta el az egész közösséget, bőtöltek, érezték, hogy a három tóra földrezuhanása nagy veszedelmet hordoz. A gyermekre is éktelen haraggal támadtak rá, mint akinek a bálgasága károkozott hoz rájuk, de Rabbi Izraél megnyugtatta hibeit:

— Ne vádoltjátok az okatlan gyermeket. Játékos kezét égi kéz vezette... Én tudom mit jelent ez, s ha vádaskodtok a tudatlan gyermek ellen, nekem magamnak s talán még másoknak is fel kell szállanunk az Örök Bíró elé, hogy tanuságot tegyünk az ártatlan mellett...

Hívei csodálkozva néztek a magiára, aki mintha érezte volna, hogy közeleget utolsó órája, készült a nagy utra. Pedig beteg sem volt.

1814. őszén történt. 5575. Tisri havának tizenegyediké (erev szükajsz) köszöntött be, a bűnbánat nagy napjai már elmúltak és rabbi Izraél nyolcvan esztendő terhével a vállán egyenesen, acélosan hirdette híveinek a megtérés szent parancsait. A kozsnici zsidók gyönyörű sátrat építettek a szent papnak, de rabbi Izraél melázó mosollyal nézte fáradozásukat. Amikor a szüke elkészült, csendes léptekkel haladt oda, de már jártányi ereje sem volt. Be-

tegség nem gyötörte, tiszta, világos értelemmel töretlen szemmel fekkant le a sátor előtt az odahozott nyugvóhelyre s mint egy tisztaelkű, rosszat, bűnt nem ismerő madárka kitéhelte lelkét. Utolsó imádságát mégis erős, minden szíveket megreszketető hangon mondta el s mikor párnájára visszahullott, mindenki azt hitte, hogy csak alszik.

És Ijor hónap 19-én követte rabbi Mendel, a „rymanovi”, Tisóboev napján pedig leghívebb barátja rabbi Jiczchok Horovic, a lublini cadik. A három cadik tiszta szava igazságot tett a gyermek ártatlansága mellett a magasságos nagy Egékben...

Valódi juhturó

כשר אשיל למדרון

Schlesinger Izidor rabbi felügyelete alatt forgalomba hozza az

Országos

Magyar Tejszövetkezeti Központ

Budapest, I. Horthy Miklós-ut 118 121.

Levélcim: Budapest 4. Postafiók 20.
TELEFON: LA. 3—29.

SIÓFOK

fürdőtelep

egyetlen orth. kóser étkezője

BATTHYÁNY UCCA 18. SZÁM.

BLAU-né

Izletes, háziasan elkészített ebéd, vacsora, bejáróknak vagy házhöz szállítva. Menürendszer.

Ugyanott szép szobák kaphatók.

Gumiharisnyák

Fűzők

Gyógyhaskötők

és

egészségügyi cikkek

Hungária Kötészergyár R.-T.

IV., Kristóf tér 6.

IV., Kossuth Lajos u. 8.

VIII., Üllői ut 40.

I., Krisztina tér 3.

TELEFON

TELEFON

A prágai gólem

Történeti elbeszélés

4.

Irtá: Bloch Chájim

Az ötödik kérdésre Löw rabbi a következőképpen válaszolt: Egy királynak két ezrede volt fővárosában. Az egyiknek súlyos szolgálatokat kellett teljesítenie és szigorú fegyelem alatt állott. A másik, ezzel szemben csak könnyű munkát végzett s sokkal enyhébb elbánásban részesült.

A két ezred kapitánya közt, természetesen, vetélkedés indult meg. Az első azt állította, hogy az ő ezredének van nagyobb tekintélye a király szemében, s a király ép ezért bizza rá a legnehezebb feladatokat. A másik ezredben azonban nem bízik, ezért azokra csak könnyű munkát ró ki. A másik kapitány azonban azt vitatta, hogy ép ellenkezőleg, a király azért kiméli meg a nehezebb munkától ezredét, mert ennek a sorsát a király jobban szívén viseli.

A dolog eljutott a király füleibe is. S megparancsoltta: „Nem kell vetélkednetek, melyik ezred áll magasabban előttem; mindkettőt teljesíti parancsaimat, de szó sem lehet semmiféle kedvezésről, akár egyiknek, akár másikkal a javára. Csupán az a kérdés, melyikkel vagyok jobban melegegdedve, nos — ezt majd csak utoljára fogjátok megtudni!”

Izraél kiválasztása nem ad előnyöket, nem nyújt semmiféle kedvezést, hanem ép ellenkezőleg, magasabb erkölcsi követelményeket és súlyos felelősséget von maga után. A felelő Gondolat misszióját, mely a tüskebokor tövisét közt kinyilatkozott Tan mélyén rejlik, nem könnyű teljesíteni. Izrael, Isten tanainak követésében és átvételében, megelőzte az összes népeket, s így lett a tiszta itenideál első úttörőjévé. Iten a kiválasztásért cserébe a kötelezősúlyos kötelekét adta, s önmagukkal szemben a legnagyobb önmegtartóztatást követeli. Isten kiválasztott magának egy népet, hogy nagy és nehéz küldetést bizzon rája, míg a többi népeket hagyta, hogy menjenek a maguk útján tovább. Amosz próféta (3. fej. 2. vers) így szól: „Kiválasztottalak benneteket a föld összes népei közül, ezért megtorlom rajtatok valamennyi bűnötöket!” Jeremiás pedig (11. fej. 4. vers) mondja: „Hallgassatok szavamra és cselekedjétek mindenben parancsaim szerint, akkor az én népemévé leszek s én leszek a ti Istenetek!” De, hogy a zsidóság nem sajátította ki magának a kiválasztottság jelzőjét, bizonyítja Rabbi Méri köv. tanítása a talmudban (Ávajdo-zoro 3): „Az a pogány, aki foglalokzik a Mindenható tanaival, hasonló a főpaphoz. Mert így van megírva: Figyelj jól parancsaimra és előírásaimra, hogy azok szerint éljen az ember. Nem mondja a Szentírás, hogy Izraél fiai éljenek aszerint, hanem kivétel nélkül minden ember.” A Mindenható igéjét, mely hangzik: „Ha meghallgatjátok szavaimat s megtartjátok a szövetséget velem, akkor kiválasztott nép leszetek számomra valamennyi nép között, papi nemzetség s szent nép!” — A Midras ekként magyarázza: teljes lélekkel kell, hogy szolgálatomra adjátok magatokat, hogy csak Tanaimnak éljétek, semmi másnak.” Rabbi Jehuda Halévi „Kuzari” c. művében, abban tényben talál magyarázatot a „kiválasztottságra”, hogy Ábrahám óta a zsidókban nemzedékről-nemzedékre öröklődött a Mindenhatóban való hit és törvényeinek teljesítése. Figyelemreméltó az a válasz is, melyet a nagy Rambam adott a prozelita Obadjának arra a kérdésére, vajjon mondhatja-e ő az imában „Iten őseinknek (elajk é avajszénü), kiket ősidőkben választ-

tott magának.” Rambam egész határozottan azt válaszolta, hogy az áttért, noha nem zsidó származású, Ábrahám ivadékai közé számíthatja magát, mert imáinkban nem a valódi leszármazásról, hanem a lelki közösségről van szó; s ez magában foglalja mindazokat, kik megtagadják a bálványimádást s Egyitben hisznek. „Aki az idők végételenségéig, a pogány népek közül felismeri a Mindenhatót, Ábrahám leszármazottjának tekintheti magát, mivel Ábrahám nem csupán ivadékainak, hanem mindazoknak az ősapja, kik az erkölcs útjait választják; így tehát Ábrahám nem kevésbé a te ősed, a prozelita Obadjának az őse, mint az enyéim; apja ő minden itenhívó embernek” — hangzott a nagy mester válasza a prozelitához.

Az, hogy a zsidók „kiválasztottságukat” nem tekintik magántulajdonnak, hanem mind a jogokat, mind a kötelességeket megakarják osztani embertársaikkal, kitűnik a „félelmetes napokon” (Ujév és engesztelő nap) végzendő imáikból is: „vejószü chülom agüdo echosz — minden teremtmény egyesüljön egy szövetségbe, a Te kívánságaid teljesítésére, ó Mindenható.”

*

Löw rabbi éles, mélyen szántó, bölcs szavai az egész hallgatóság előtt nagy tetszést arattak. A kardinális barátságos kézzorítás mellett a következőket mondta: „Az ön válaszai igazán értékesek számomra. S hogy elismerésemnek tanujelét adjam, pásztorlevél útján püspökségem valamennyi papját értesítem a vita tartalmáról, illetve a rabbi ur kielégítő, teljesen helytálló feleleteiről. Remélem, mostantól kezdve a zsidók és a keresztények között béke és egyetértés fog honolni.” A vitában részt vett 300 pap is barátságot kötött Löwvel.

Ezek az események egy kis enyhítést hoztak a gazdasztalan helyzetben levő prágai zsidókra s megerősítették őket a jobb jövőbe vetett hitükben és bizalmukban.

A gólem alkotása

A fanatikus Taddäus azonban tovább folytatta manővereit. Eltekintve izgató prédikációitól, elvtársaival szüntelenül fáradozott a vérvádat a zsidók ellen terjeszteni és zsidó leányokat megszöktenni, hogy azokat a keresztény hitre való áttérésre bírja.

Löw rabbi egyszer így nyilatkozott tanítványai előtt: „En félek ettől a Taddäustól, mert az ő lelke a filiszteus Góliátnak egy szikrája. Remélem azonban, hogy mégis le fogom győzni, mivel az én lelkemben Dávid királynak egy szikrája lakozik. (A bölcs rabbi Dávid és Góliát harcára célzott. Lásd Semüél 17.) Mindenesetre összes szellemi erőnkkel felvértezve kell vele a harcot felvenni.”

*

1580-ban történt. Taddäus mindent elkövetett, hogy eredményesen vérvádat koholhasson a prágai zsidók ellen. Taddäus tervéről Löw rabbi idejekorán tudomást szerzett és misztikus tudományát a kabbalát vette igénybe, hogy megtudja: mily eszközökkel vegye fel a harcot ezen veszedelmes ellenség ellen.

(Folyt. köv.)

Pályázatok

A sátorlajuhelyi aut. orth. izr. iskolaszék három tanerős iskolájánál, elhalálozás folytán megüresedett államségélyes tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindkét nembeli tanítók, akik szigoruan orthodox, konzervatív vallásos életet élnek és a kiknek héberben, ének és tornatanításban megfelelő jártasságuk van. Kellően felszerelt hiteles másolatokkal ellátott kérvények aug. hó 20-ig alulírott címre küldendők.

Deutsch Simon iskolaszéki elnök
S.A.-Ujhely, Kazinczy-utca 48.

Schüek orth. internátus

Budapest, VII., Kertész-utca 32.
Fennállása óta összes növendékeink abszolút sikerrel vizsgáztak, Hálás szülők referenciái, Szeretetteljes gondosság Mellékszámlla nincs

Szenzációs a **RASOFIX** német gyártmányú borotválószer. Szappan nélkül használható, szivaccsal lemosható!
Vezérképviselet: Löffler Miksa
Budapest, Karpfenstein-utca 4
Fgy csomag ára P 1.50
Huszszeri használatra elegendő!

SZOMBATHELYEN legizletemben és legolcsóbban értékezhetik EINHORN SIMON
orth. kóser vendéglőjében, Belsikátor 3
Elozékeny és pontos kiszolgálás,
Lakodalmat jutányosan vállal.

Kóser ecet!

Mint köztudomású, a jelenleg forgalomban levő ecet majdnem kivétel nélkül a kaszuszra ügyelő köröknek már régóta gondot okoz: **honnan szerezzék be a megbízható kóser ecetet?** Ez indított engem arra, legjobb minőségű, tiszta, mindén nészzech-gyanút kizáró kóser ecetet előállítani s azt a kereskedőknek nem drágábban mint a napi hivatalos kartellárban ab Vác, utánvét mellett forgalomba hozni 100 literen alul vételnél a hordó nem lesz költségnöve, hanem önköltségi árban lesz felszámítva Kaszuszra vonatkozó megbízhatóságomat alant sorok igazolják. Teljes tisztelettel:

Rosenbaum Simon
Vác, Csáky-ut.

הנינו כזה להודיע שהרבני המוסלן בתורה וביורה כשית מיה שמעון ראזענבוים שלישיא מה קהלתנו יצוי יש לו נאמנות כעניינן כשרות והוא אישירא שמים והוקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן בעיה מה קים וואישעזן, בי לסדר עקב תרצין לסיק.
דוד יודא וילבערשטיין
כן לאמונההקס מהרין וציל אבדקיק הנלי יצוי

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Állást keresőknek* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip-utca 10. — Jelígis levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők

Házasság

Huszonhárom év óta közvetit házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cégneküli levelezés.

Lőwinger Sámuel, Kaba. Házasságközvetítő. Eredmény biztos. Válaszbélyeg mellékelendő.

Csinosnak mondott vallásos, házias sógornóm részére keresek önálló keresetel bíró, szerény vallásos intelligens fiatal embert. Tanító előnyben. Megkeresések „hozomány érdem szerint” jelígére, kiadóra kéretnek.

Keresek szép intelligens leányomnak, jó házból való, csinos, tüchtig, művelt *dentajró*t benősülésre. Ha rabbiképzettsége van, 15—20.000 pengőt bocsátok rendelkezésére. Részletes ajánlatok „Perfekt 15—20” jelíge alatt e lap kiadóhivatalába küldendők.

Házassági ügyekben kimeríthetetlen anyaggal, széles ismeretkörrel rendelkező irodám a legnagyobb sikerrel és egyéni hozzáértéssel, legdiszkrétebb kezelésben jár el. Irodám Ausztria, C. S. R., Magyarország legelittebb zsidó köréből bíró ajánlatokkal. Bécsben: E. Schlesinger, II. Grosse Schiffg. 5. Budapest: Löffler Miksa, Karpfenstein u. 4. Telefon: J. 379—86. Fiókiróda: Löffler Manó, Vác. Válaszbélyeg mellékelendő

Kizárólag előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetit, Meisels héber könyvkereskedés és táliszszövede, A Rombach uccai templommal szemben. — Bármily könyv megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

Külféle

Elsőrendű egri orth. kóser bikavér legjutányosabban: Schwarcz és Deutsch bortermelőnél, Eger.

Keresek szigoruan orthodox leányt háztartás vezetésére, azonnali belépésre. Feltételek megegyezés szerint. Stein Józsefné, Ujfehértó.

Gyakorlott okleveles tanító, aki középiskolai tanulókat is jelesen előkészít, vidéken magániskolát létesítené. Leveleket „Perfekt német” jelígen a kiadóhivatal továbbit.

Négy polgárit végzett, jó megjelenésű 16 éves fiú *fogtechnikus* tanoncnak szombattartással azonnal belépne. Flamm Zoltán, Szikszó.

Egy négy gyermekes anya, akinek férje teljesen világtalan, a legnagyobb nyomorral küzd, kéri a nemesszívű hitsorsokat, hogy nyomorán enyhítsenek. Pénzküldeményt a kiadóhivatal „világtalan” jelíge alatt továbbit.

Eisenstadt, Burgenland fővárosának legforgalmasabb helyén, a Zsidóuccából is bejárattal, három helyiségből álló üzlethelyiség azonnal jutányosan bérbeadó. Megkeresések kiadóra: „Zsidó egzisztencia” jelígére.

Keresek 20—30 éves perfekt minden szakácsnőt, ki kitündően főz és süt és orth. háztartásban jártas. Csak hosszú bizonyítvánnyal reflektálhatnak. Gyermek nincs. Cím a kiadóban.

Hugon részére, orth. házból, ki kellő műveltséggel bíró, perfekt magyar-német, 1—2 gyermek mellé, szeptember 1-ére állást keresek. Bővebbet: Pollák Frida, Budapest, VI., Mozsár-utca 4., I. 6.

Szalónszabónó javítást is efogad. Házhoz is megy. Szövegség ucca 45. fszt. 6.

A közelgő nagy ünnepekre, kellékes baritonhanggal rendelkező gyákorlót előimádkozó állást keres. Próba előadásra saját költségén megy. Címe: H. B. Békés-csaba, Tátra ucca 13.

Kántorok figyelmebe. Egy 11 éves gyermek, kinek csengős alhangja van és kellemes koloraturával rendelkezik, egy éve mint szólista működött, megfelelő elhelyezkedést keres. Ajánlatokat e lap kiadóhivatala „szólista” jelíge alatt továbbit. (20 fillér válaszbélyeg.)

Intelligens sokoldalú nő, ki jól varr, ajánkozik orth. háztartásba, háziaszszony mellé, vagy hasonló bizalmi állásba, esetleg intézetbe. Megkeresést „Abszolút megbízható 36” jelígen a kiadó továbbit.

Figyelem! Miskolcon átutazók részére legjobb és legolcsóbb átkelőhely, az ujonnan átalakított Steinberg-bodega, a Sólem Weisz-féle helyiségben, Dr. Szentpályi u. 6 Széchenyi ucca sarok.

Engel orth. kóser étkezdéje, Miskolc, Arany János ucca 11. Menü-rendszer. Utazóknak nagy árendemény. Lakodalmakat olcsón vállalok.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ.

JAKAB M. H. KÖNYVNYOMDA
Budapest, II. Iskola ucca 26.

אלגעמינע יידישע צייטונג

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP UCCA 10. SZ.
Telefon: J. 425—90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

Szerkesztő:
Groszberg Jenő

Kóros állapotok

Akarat bocsátott reánk, olyan bizonyos, hogy nem szabad csodára várni, hanem orvos után kell lézni s az orvosoknak kötelességük a beteg segítségére lenni. Ilyen mentő akciót látunk a mostan megindult nagyjelentőségű mozgalomban, a mely „valuta-letét” néven akar az államnak elegendő anyagi eszközt rendelkezésére bocsátani. a normális állapot előidézésére.

Az általános bajok közepette azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy hitközségeink helyzete rendkívül kritikus.

Adó nem folyik be, az adóalanyok nagyrésze a legjobb akarat mellett sem képes eleget tenni ebbeli kötelességének, mert az adófizető híveknél is úgy van, amint *Jajél* prófeta mondja: „amit meghagyott a sáska, megette a tücsök” — amit meghagyott a szövetségi politika, azt megette a társadalom elpauperizálódottsága. Megfelelő gabella jövedelmük sincs a hitközségeknek, mert a huszfogyasztás a minimumra csökkent. Tartalék-alapok fölött a hitközségek nem rendelkeznek s ilyen viszonyok mellett nem tudják háztartásuk egyensúlyát biztosítani. Ez a körképe a vidéki orthodox hitközségek egy tekintélyes részének. *Összefogásra volna itt szükség és egy hasonló hitközségi letét mozgalomra.* Valakinek a kezébe kellene venni az ügyet s ráhívni a nyilvánosság figyelmét arra, hogy a *bajbajutott hitközségeknek működését lehetővé kell tenni s intézményeik fenntartására segédkezet kell nekik nyújtani.* A mai helyzet javulását remélnünk kell, de a reménytelenül nem ellenkezik az orvoslásra való törekvés. Az országos valuta-letét mozgalom abból indul ki,

hogy Magyarországon van még egy-néhány százezer ember, a ki áldozni tud s akar, ha az ország pénzügyéről van szó. Ha komolyan megindítanak a hitközségi valuta-letét mozgalmat — természetesen nem ez lenne a neve — kiderülne, hogy van még Magyarországon egnéhány száz zsidó, aki áldozatot hajlandó hozni, ha a hitközségi élet funkcióinak megmentéséről van szó s ha olyan bizottság alakulna a célból s irányítaná az akciót, a mely bizottság az ország zsidóságának bizalmát bírja s erre a bizalomra érdemes. A közösség érzését és az iránta való áldozatkészséget kell felébreszteni az emberekben.

Nagyon üdvözlendő ilyen szempontból, hogy a neológ részről tervbevelt „*Ezra*” *takarékszövetkezet* — mint ezt a Zsidó Ujság más helyen közli — a teljes megalakulás felé halad. Arról van szó, hogy kis zsidó egzisztenciák kis kölcsönöket kapjanak a fedezet mellett. Egy ilyen félig pénzügyi, félig *gemilusz cheszed* intézmény megalakulása nevelőleg fog hatni a tehetősebbekre, hogy a kis zsidó a maga 100 pengős kölcsönének biztosítására megkapja azt az öt kezeset, a kire szüksége van, de nevelőleg fog hatni a szegényre, hogy a kapott kölcsönt parányi részletekben, de mégis vissza kell fizetni. Az alapítók kezdeményezése minden támogatást megérdemel. Örülni kell, hogy a csodavárás és tespedt kétségbeesés felváltja a gyógyítási kísérletet. A zsidó hitközségekért s a zsidó egyén felségítéséért meg kell indulni a munkának. A valuta-letét mozgalom mutatja, hogy bölcseinknek igazuk volt, amikor azt tanították (*üvéra checho Hasém Elajkechó*) a Mindenható áldása csak akkor következik be, ha megelőzi a munka (*bechajl aser táaszé*).